

Stora kontraster

Kontrasterna mellan teknikindustrins delbranscher fortsätter att prägla utvecklingen den närmaste tiden. Fordonsindustrin är inne i en process med modellbyten som både i år och nästa år påverkar utvecklingen. Efterfrågan på investeringsvaror förblir låg framöver samtidigt som teleindustrin reducerar sin verksamhet. Totalt ökar teknikindustrins produktion med tre procent 2016 men men förväntas bli oförändrad 2017. Anställda ökar något i år år men minskar 2017.

Fordonsindustrin bidrar i hög grad till produktionsutvecklingen för teknikindustrin i Sverige 2016 och 2017. Mot detta står tillverkare av investeringsvaror och dess underleverantörer som sammantaget har en låg efterfrågan och som består även under 2017. Det sammantagna produktionsutfallet nästa år påverkas också av omfattningen av strukturåtgärder i teleindustrin. I genomsnitt förväntas produktionen för teknikindustri i Sverige bli oförändrad 2017 men ökar med 3 procent i år.

Fordonsindustrin har visat en hög tillväxt första halvåret i år som sedan avtagit. Vi räknar med att produktionsnivån återigen stiger första halvåret 2017 då produktionsomställningar successivt avslutas. I maskinindustrin minskar produktionen med en procent 2016 men förväntas öka med en procent 2017. Efterfrågan för maskinindustrin är generellt låg även om det finns speciella produkter och nischer med ganska bra efterfrågan. För tillverkare av elteknisk utrustning räknar vi med att långa projekt som löper över flera år ger en sammantagen produktionstillväxt på en procent 2017. I metallvaruindustrin är efterfrågan låg från den största kundgruppen maskinindustrin, men är samtidigt hög från fordonsindustri och byggsektorn i Sverige. Denna mix av efterfrågan gör att produktionen minskar en procent 2016 men ökar med två procent 2017.

Antalet anställda i teknikindustri i Sverige ökar något 2016 men minskar som följd av strukturåtgärder i teleindustrin 2017. Anställda ökar i transportmedelsindustrin och för dess underleverantörer men minskar för övriga företag och delbranscher både i år och nästa år.

De internationella tillväxtförutsättningarna för teknikindustri i Sverige blir fortsatt otillfredsställande. Den handelsviktade BNP-tillväxten på teknikindustrins 50 största exportmarknader (samtliga med export större än 1 Mdr per år) begränsas till 1,7 procent 2016 och förväntas bara öka marginellt eller till 1,8 procent nästa år. År 2017 skulle därmed bli sjätte året i rad med en exportviktad tillväxt lägre än två procent. Visserligen förväntas tillväxten komma igång i Brasilien, Ryssland och i Norge under loppet av 2017, men samtidigt blir tillväxten fortsatt låg i EU. Tillväxten i USA förväntas bli fortsatt lägre än historiskt genomsnitt och Kinas ensiffriga tillväxt kvarstår naturligtvis.

INNEHÅLL

Teknikindustri i Sverige

Sammanfattning	2
Transportmedelsindustri	4
Maskinindustri	6
Metallvaror	8
Elteknik, tekniska konsulter	10
Arbetsmarknaden teknikindustri ..	12
Priser	14
Sverige	16
Teknikföretag internationellt	
Konjunkturindikatorer	18
Investeringsvaror	22
Motorfordon	24
USA	26
Tyskland	28
Italien, Frankrike, UK	30
Norden	32
BRIC	34
Tabellsammanfattning	38

► SAMMANFATTNING

Sammantaget volatilt – svagt exklusive fordon

Produktionen för teknikindustri i Sverige förväntas öka med tre procent i år men bli oförändrad 2017. Ett stort bidrag till den sammantagna produktionsutvecklingen 2016 och 2017 kommer från en volatil utveckling för tillverkare av motorfordon och dess leverantörer. Nästa år påverkar strukturförändringar i tele-och elektronikindustrin det sammantagna produktionsutfallet.

För sjätte året i rad sätter låg global tillväxt de yttre ramarna

Global BNP-tillväxt, viktad efter exportvikter för teknikindustri i Sverige, bedöms fortsätta öka under två procent för sjätte året i rad eller med 1,8 procent 2017. Visserligen kan tillväxten öka något i USA och Norge samt komma igång i Ryssland och Brasilien, men dessvärre dämpas tillväxten i EU-länderna sammantaget och förblir en skugga av sitt forna jag i Kina.

Blandat för fordon

Global fordonsförsäljning av personbilar och lätta kommersiella fordon bedöms öka med 2,5 procent i år och nästa år. Sverige har dock tur då tillverkning i Sverige har högt Europaberoende. Försäljningen bedöms här växa i något högre takt än världsgenomsnittet 2017. Däremot förväntas inte fordonsförsäljningen i USA öka 2017.

Otur för maskiner

Globala investeringar ökar i låg omfattning i volym 2016 och 2017 vilket naturligtvis påverkar marknadsförutsättningarna för maskinindustrin både i Sverige och globalt.

Här har dock fortfarande EU-länderna bäst förutsättningar genom fortsatt ”catching-up”. Den mer än fem år långa och relativt starka efterfrågan på investeringsvaror i USA är över för tillfället.

Sveriges teknikexport haltande utveckling

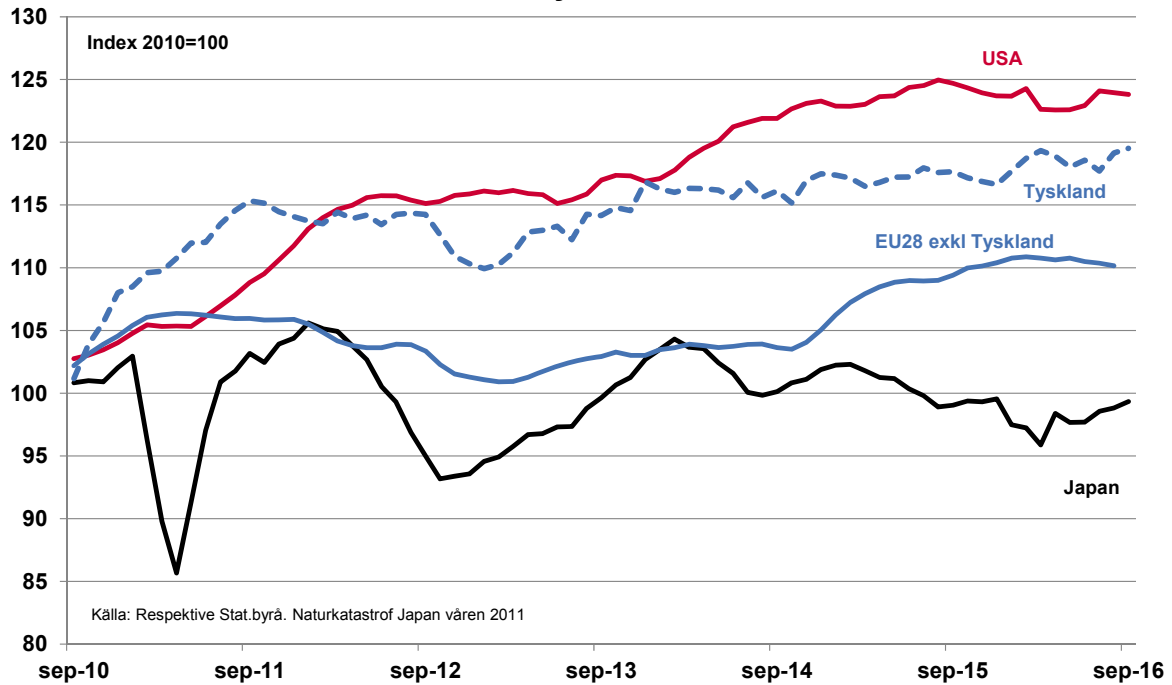
Exporten av teknikvaror har tillfälligtvis vuxit i hög takt till EU och USA. Däremot minskar den till övriga marknader som Norge, Sydamerika och BRIC och Afrika. I år precis som i fjol ökar exporten av motorfordon, men minskar av övriga teknikvaror. Detta gäller även nästa år. År 2017 påverkas också teknikexport av strukturförändringar i teleindustrin.

Kortsiktiga konjunkturindikatorer

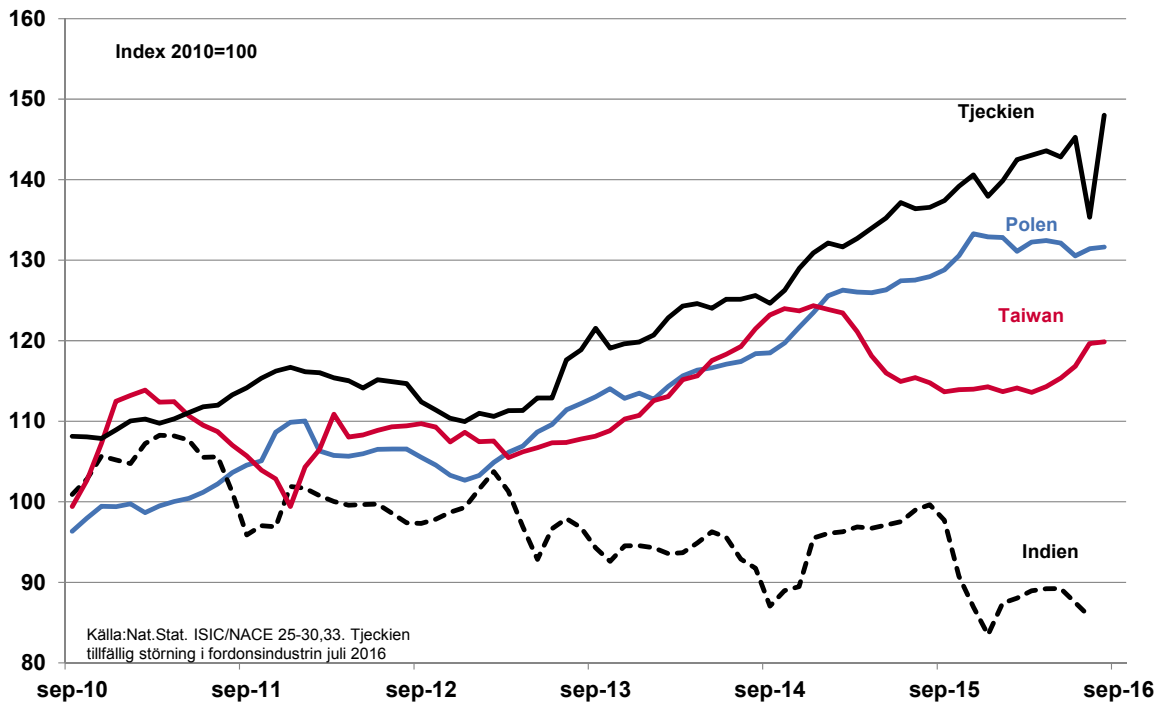
EU-barometern för teknikindustri i EU återspeglar ett relativt starkt lägre för motorfordon, men fortsatta trögheter för maskinindustrin. Utvecklingen divergerar också mellan länder. Läget är påfallande starkt i Tyskland, Spanien, Polen och Tjeckien. Läget är svagare i Frankrike, Italien och Finland.

Sammanfattningsvis visar ledande indikatorer en del skillnader länder emellan. Det är positivt att Tyskland, Finland, BRI visar lite bättre utfall än tidigare, men samtidigt oroväckande med trögheter i Sydeuropa och USA

Produktionsvolym teknikindustri

Produktionsvolym teknikindustri. Tillväxtländer

► TRANSPORTMEDELSINDUSTRI

Upp och ner och upp igen

Produktionstillväxten för transportmedelsindustrin var höga 12 procent i årstakt under de tre första kvartalen i år. Däremot minskade produktionsnivån mellan andra och tredje kvartalet som en följd av utfasning av äldre fordonsmodeller. Därutöver flyttas produktion successivt utomlands under andra halvåret 2016 och bidrar ytterligare negativt. Produktionen förväntas ändå öka med 8 procent i genomsnitt i år där tillväxten således ligger på första halvåret.

Marknad som tappar tempo...

För Sveriges fordonsindustri är efterfrågan inom EU och USA av största betydelse. För tre år sedan nådde personbilsförsäljningen inom EU den lägsta nivån sedan 1995. Därefter har skett en återhämtning som fortsatt i år och som fortsätter även 2017. Senaste försäljningstopp nåddes för tio år sedan vilket således ökar utbytesbehovet.

Den amerikanska personbilsförsäljningen förväntas nå 17,5 milj enheter i år. Försäljningen kommer här inte högre än så denna gång utan ligger i ett optimistiskt scenario kvar på denna nivå 2017. Sammantaget har Sveriges personbilsindustri något bättre marknadsförutsättningar 2017 än andra delbranscher även om dessa förutsättningar inte blir lika starka som i år.

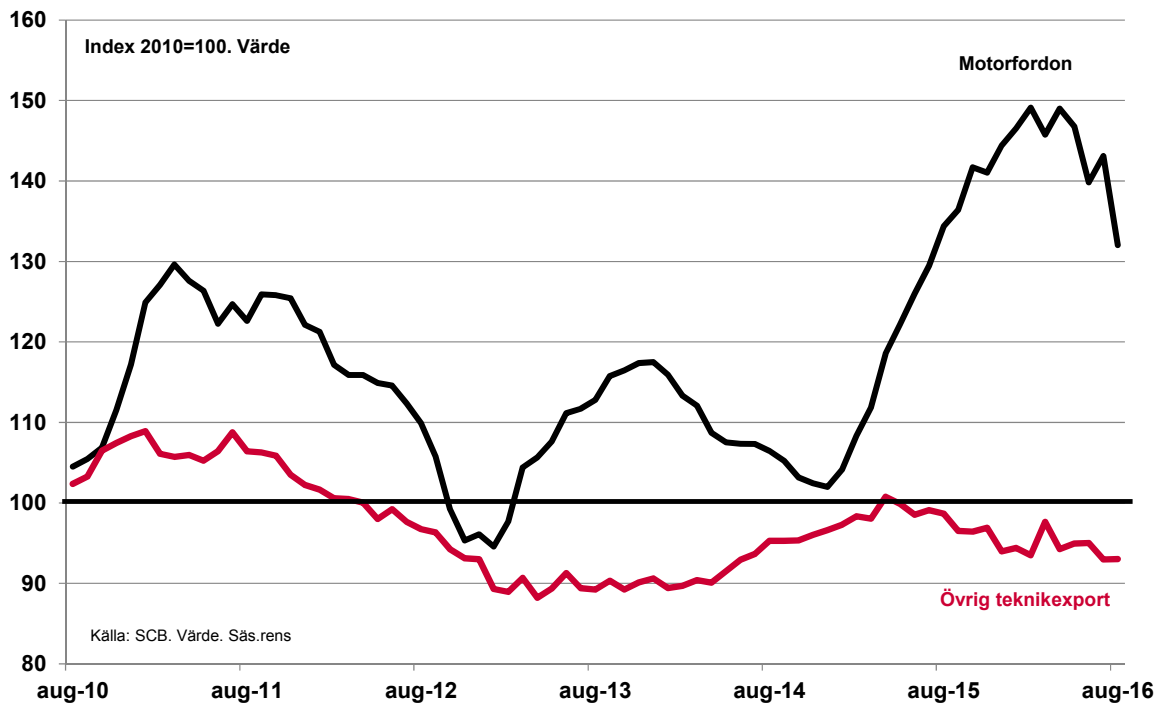
Tunga lastvagnar, som för Sveriges del också i allra högsta grad är beroende av Europamarknaden, möter också här f.n. en bra marknadstillväxt. För tunga fordon nåddes även här tidigare försäljningstopp i Europa för tio år sedan och utbytesbehovet har tilltagit. Försäljningen beräknas därmed nå ”tumregeln för försäljningstopp” eller ca 24 st tunga lastvagnar per Mdr Euro BNP (2010 priser) för EU28. Detta innebär ca 300 000 st. registrerade fordon i år. Denna försäljningsnivå förväntas ligga kvar 2017 och tidigare starka tillväxttrend 2014-2016 avtar således.

Tillverkare av fordonskomponenter i Sverige möter även de en relativt stark marknadstillväxt både på export- och hemmamarknad. Vi noterar att exporten av bildelar till EU (80 % av all export) ökar kraftigt 2016 eller med 14 procent bl.a. som följd av låg jämförelsenivå genom leveransstörningar i fjol. Däremot förväntas exporten i stället öka mer i linje med tillväxten produktionsvärdet för sluttillverkare i detta område eller med fem procent 2017.

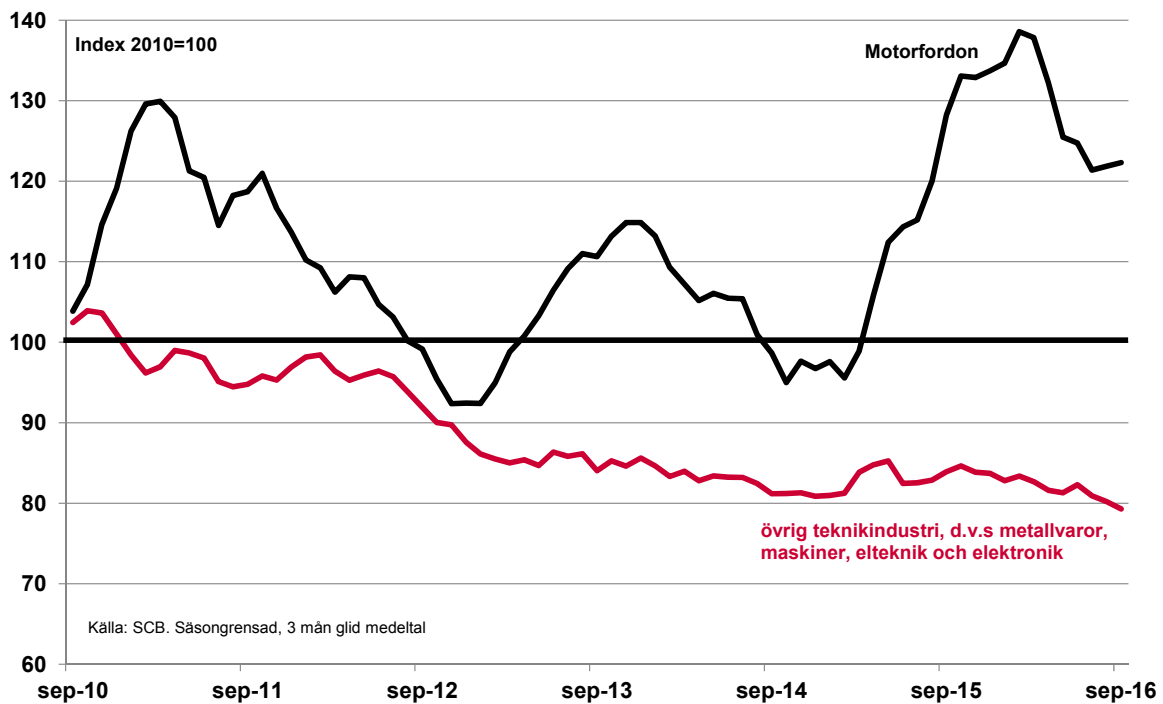
...medför ändå bra fart

För transportmedelsindustrin i Sverige med fordon i spetsen var alltså produktionsnivån särskilt hög första halvåret i år, men lägre under andra halvåret. När fordonsindustrin återigen rör sig mot lite högre produktionsnivåer och nuvarande negativa effekt av modellomställningar successivt avtar förväntas produktionen öka med 8 procent i genomsnitt även 2017. Trots dessa genomsnittssiffror är det ryckigt värre! I övrig transportmedelsindustri (luft, räls mm.) löper merparten av en nuvarande stor orderstock över flera år. Här förändras vanligtvis produktionsnivån i begränsad omfattning från ett år till ett annat.

Sveriges teknikexport

Produktionsvolym teknikindustri. Sverige

► MASKININDUSTRI

Trögheter kvarstår

Efterfrågan på maskinutrustning inom EU har ökat sedan början av 2014. Trots att EU står för merparten av efterfrågan förväntas inget lyft i total export för Sveriges maskinindustri i år då andra marknader visar trögheter. I USA (enskilt största exportmarknad) har maskininvesteringar (exkl. immateriella investeringar s.k. IPR) minskat sedan tredje kvartalet i fjol. Därutöver är efterfrågan betydligt lägre än tidigare i Norge och i BRIC-länder sammantaget.

I år förväntas därmed en produktionsminskning med en procent för Sveriges maskinindustri. Första kvartalet ökade produktionen något, men sedan andra kvartalet har maskinindustrin tappat tempo.

Gott om orsaker

Låg efterfrågan för maskinindustrin har många orsaker och fler än de vi nämner nedan. För det första är maskinindustrin i Sverige i hög grad beroende av Europamarknaden. Av maskinindustrins samlade export på 165 Mdr SEK avsätts 60 procent till Europa. Efter finanskrisens härjningar har efterfrågan här mycket låg, trots att den alltså kvicknat till de senaste två åren.

För det andra har länder som efterfrågar industrimaskiner generellt överkapacitet och lågt kapacitetsutnyttjande. Detta gör att efterfrågan främst inriktas på ersättnings- och rationaliseringsutrustning, men mindre på expansiva kapacitetsökande investeringar.

För det tredje är de goda dagarna förbi där investeringar i Kina ökar med tvåsiffriga tillväxttal. En sådan tillväxttakt kommer naturligtvis inte tillbaka framöver mer än kanske för något enstaka år eller enstaka kvartal. Sveriges direktexport till Kina påverkas naturligtvis av detta. Den indirekta effekten utgörs av dämpad export av maskinkomponenter från Sverige till stora maskinationer som Tyskland, Italien, Schweiz och USA vilka i sin tur påverkats av lägre efterfrågan i Kina.

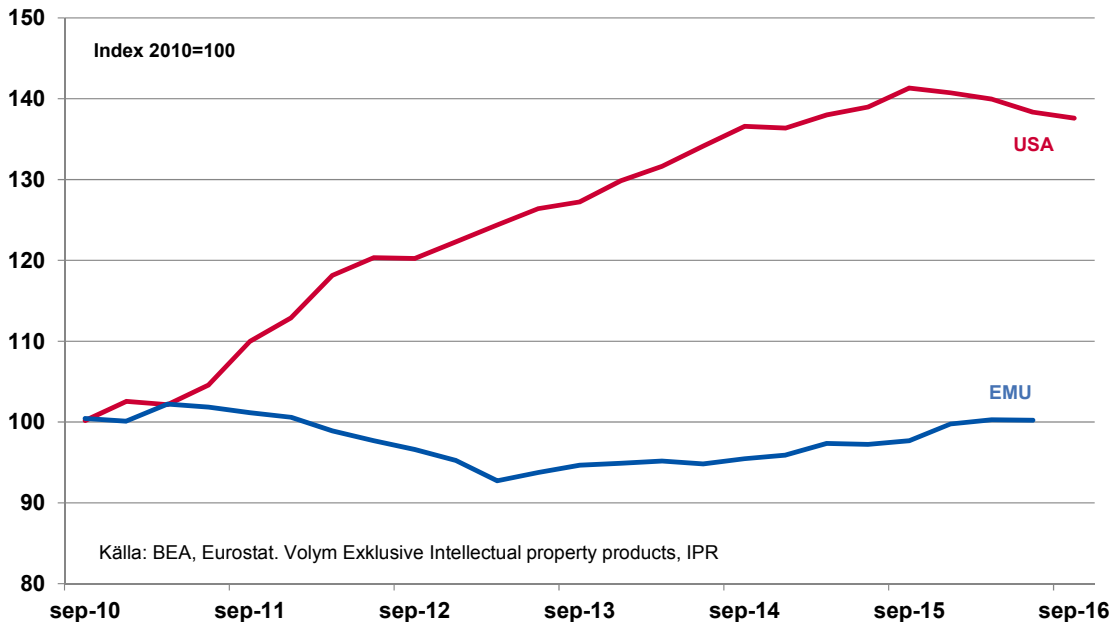
För det fjärde är paradoxalt nog tillverkningsindustrins realränta sedan länge påfallande hög med hänsyn tagen till fallande producentpriser, även i länder med negativa nominella räntor. Detta fenomen förväntas även framöver med nuvarande dämpade prisförväntingar för industriprodukter.

Låg tillväxt

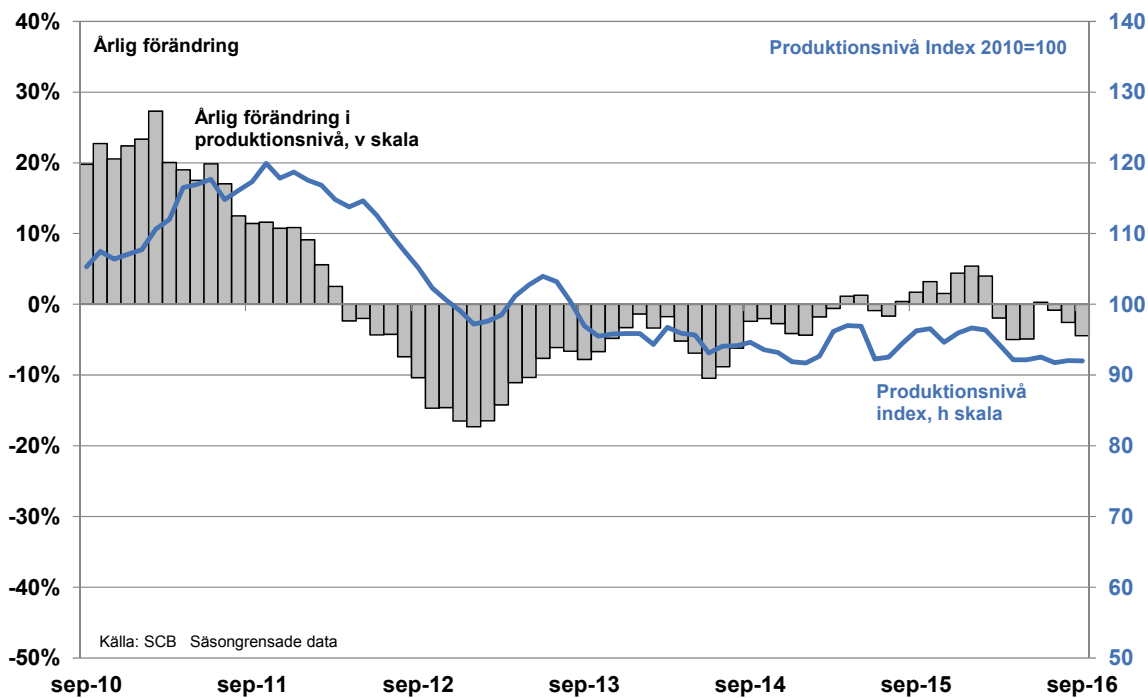
I USA förväntas tillväxten i fasta investeringar, exkl IPR, bli oförändrad 2017. Samtidigt väntas efterfrågan stabiliseras på en låg nivå i Norge, Ryssland och Brasilien. Positivt är att fasta investeringar i EMU (exkl. immateriella investeringar s.k. IPR) fortsätter öka även 2017 men med begränsade 2 procent.

Globala investeringar viktat efter Sveriges maskinexport förväntas sammantaget att öka i låg omfattning även 2017 eller ca 2 procent i volym. Sveriges maskinexport följer denna globala utveckling relativt väl. Maskinproduktionen i Sverige förväntas öka med en procent 2017 d.v.s. i något lägre takt än marknaden. Detta beror främst på Sveriges speciella produktmix med hög andel industrimaskiner.

Fasta investeringar. USA och EMU

Produktionsvolym maskinindustri. Sverige

► METALLVARUINDUSTRI

Bitvis bra, sammantaget otillfredsställande

Metallvaruindustrin i Sverige utgörs till ca 80 procent av leverantörer till olika industrigrenar, främst till maskin- och fordonsindustri på hemmamarknaden. Övriga delar av metallvaruindustrin är främst tillverkare av byggmetaller samt några få konsumentprodukter. Sammantaget är exportförsäljningen betydligt lägre än för övriga delbranscher i Sveriges teknikindustri.

Mot den bakgrunden är efterfrågan splittrad inom metallvaruindustrin. Leverantörer till fordonsindustri har en relativt stark efterfrågan men har på senare tid naturligtvis påverkats av kundernas produktionsomställningar på hemmamarknaden. Tillverkare av byggmetaller möter en bra efterfrågan på hemmamarknaden där ökat bostadsbyggande f.n. bidrar.

Maskiner tynger

Mot dessa två delbranscher inom metallvaruindustrin står i stället leverantörer som säljer till maskinindustrin. Otillfredsställande efterfrågan från maskinindustrin i Sverige men även globalt bidrar till att förklara de trögheter som metallvaruindustrin just nu visar.

Exporten av metallvaror ökade relativt omfattande i volym under första kvartalet i år. Ökningen var dessvärre bara en effekt av tillfälliga stororder och som vi tidigare räknade med minskade exporten under andra kvartalet. Inledningen av tredje kvartalet visar ännu så länge ingen som helst tilltagande export.

Efterfrågan på metallvaror från Sverige på den största exportmarknaden Norge fortsätter vara låg 2017 men återhämtar sig något i takt med att industriproduktion där ökar om än långsamt. Exporten till Bric har minskat trendmässigt sedan början av 2015 genom minskad efterfrågan på teknikkomponenter från främst Ryssland och Brasilien samt genom en nedväxling av tillväxten i Kina. Exporten till Bric minskar i genomsnitt under 2016, men förväntas stabiliseras på en låg nivå som följd av att industriproduktionen i Ryssland och Brasilien sammantaget inte längre förväntas minska 2017.

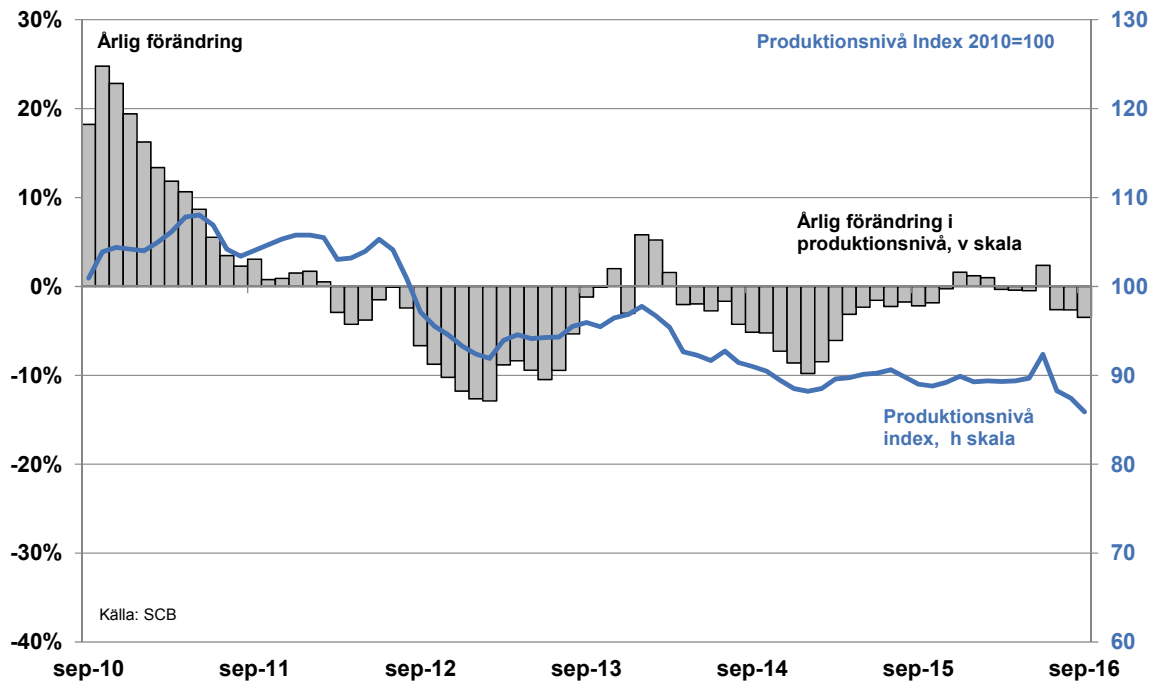
Hoppande genomsnitt

Hög efterfrågan på byggmetaller från inhemsk byggsektor, volatil efterfrågan på fordonskomponenter som tillfälligt påverkat negativt och låg efterfrågan på maskinkomponenter medför att produktionen i genomsnitt minskar med en procent i år.

Produktionsnivån i metallvaruindustrin förväntas öka framöver då efterfrågan på fordonskomponenter tilltar något. Efterfrågan från byggsektorn i Sverige är hög men avtar 2017 då tillväxttakten i byggandet dämpas. Kvarstår gör också en begränsad efterfrågan 2017 från maskinindustrin såväl i Sverige som i övriga Europa. Denna blandade utveckling gör att produktionen ändå förväntas öka med två procent i genomsnitt 2017.

Produktionsvolym metallvaruindustri. Sverige

► ELTEKNISK INDUSTRI

Strukturen slår igenom

Den volatila utvecklingen för tillverkare av elmaskiner fortsätter. Första halvåret i år var produktionsnivån oförändrad jämfört med motsvarande period i fjol. Under tredje kvartalet minskade dessvärre produktionsnivån jämfört med andra kvartalet. Vi räknar dock med att produktionsnivån återigen ökar under sista kvartalet i år. Därmed räknar vi med en oförändrad produktionsvolym i år. En volatil produktion för tillverkare av elmaskiner förväntas fortsätta 2017. Omfattande ordergång i fjol och under första halvåret i år och som löper under flera år gör att vi räknar med en liten produktionsökning på en procent 2017.

Omfattande strukturåtgärder förväntas slå igenom i tele-, instrument- och elektronikindustri under 2017. Då branschen har omfattande re-export är det svårt att exakt kvantifiera effekterna, mer än att de kommer att bli stora. Vi räknar med en produktionsminskning på trettio procent i volym och att exporten minskar med 25 Mdr.

Instrumentindustrin noterade en hög volymtillväxt i fjol som nu avtagit. Export och produktion förväntas öka med två procent i år. Såväl produktion som export följer i stort sett tillväxten i global industriproduktion och vi räknar med att branschen kan hålla jämna steg med utvecklingen i global industriproduktion nästa år och en produktionsökning i samma storleksordning som i år.

► TEKNISKA KONSULTER

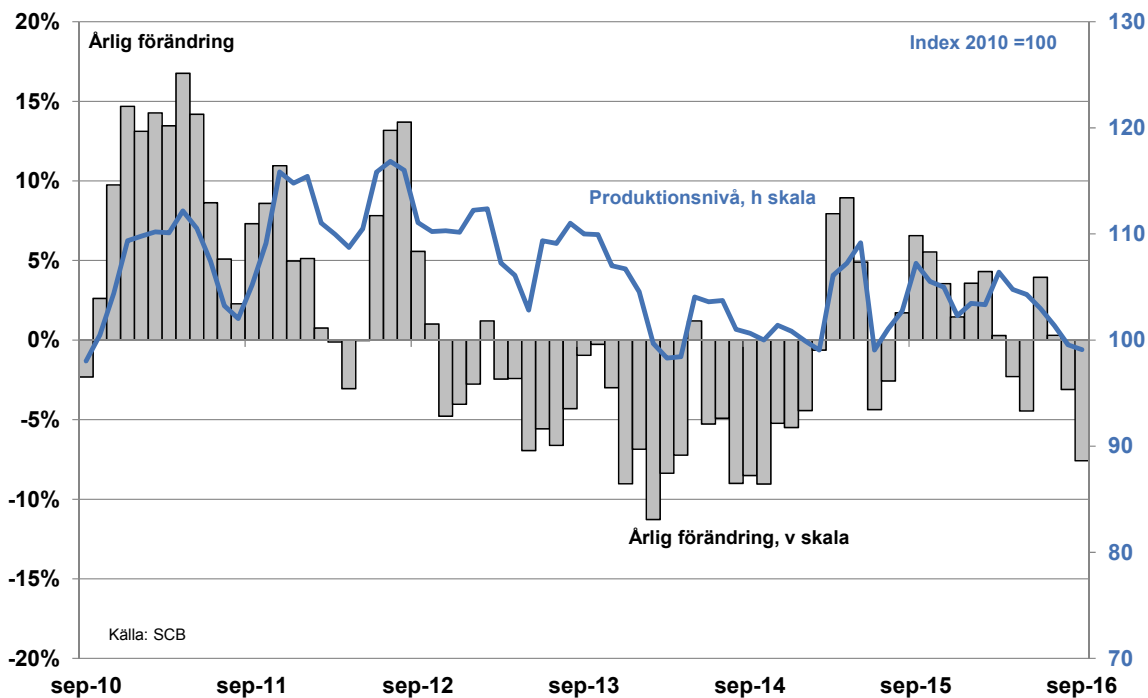
Bra affärer – ont om folk

Bristen på arbetskraft för tekniska konsulter fortsätter ligga på höga nivåer eller vanligtvis bland topp tre år ut och år in av alla näringar i Sverige. Enligt KI-barometern rapporterade hela 75 procent av företagen brist på arbetskraft under tredje kvartalet i år vilket är den högsta sedan hösten 2007. Drygt sjuttio procent av företagen anser samtidigt just arbetskraft som det största hindret för fortsatt expansion medan låga vart sjunde företag upplever efterfrågan som största problem. Även företagens rapporter om stocken av nuvarande order/uppdrag är betydligt högre än det historiska genomsnittet. Utfallet för denna variabel låg också på den högsta nivån under tredje kvartalet i år sedan hösten 2007.

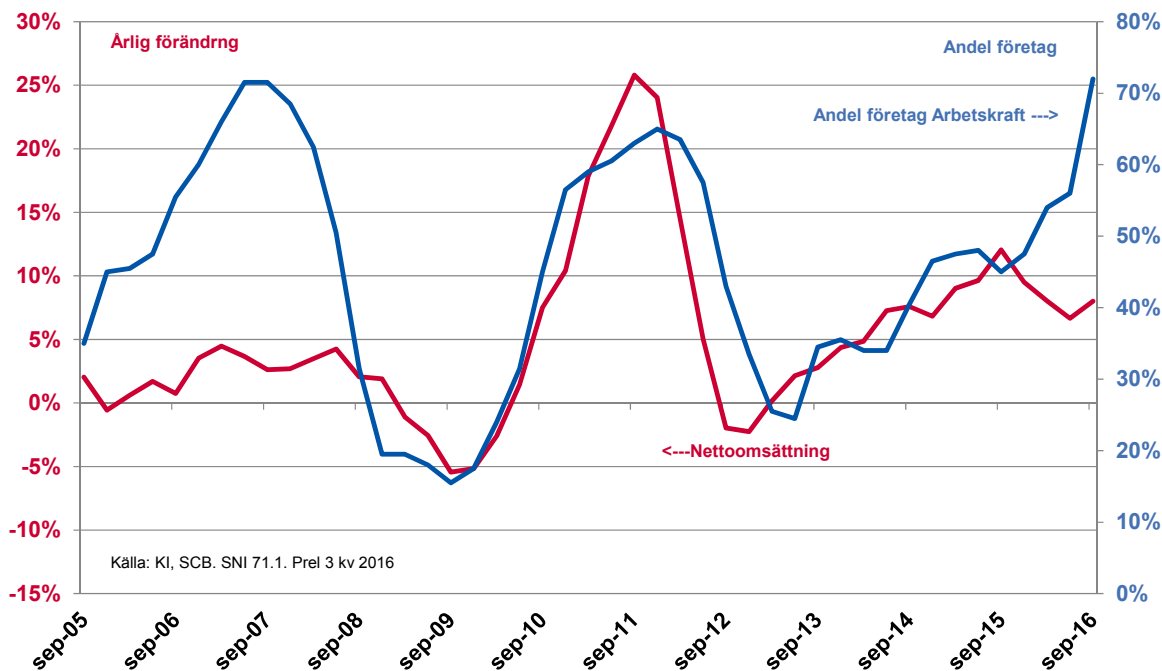
Branschen avslutade år 2015 med 7 000 fler anställda än i början av året, eller en ökning med hela 9 procent. Dessvärre har nu ökningstakten i antalet anställda stannat av. Mellan sista kvartalet i fjol och tredje kvartalet 2016 (preliminärt) har ökningen inskränkt sig till drygt tre procent. Detta har också fått tillväxten nettoomsättning att stanna av till en ökning på preliminärt sex procent i årstakt de tre första kvartalen att jämföra med fjolårets ökning på 10,2 procent.

Sektorn för tekniska konsulter är arbetskraftsintensiv och givet efterfrågan ökar svårigheterna att växa på sikt om arbetskraftsbehovet inte kan tillfredsställas. 2016 ser i vart fall ut att bli ett bra år med en nettoomsättning som ökar med sju procent. Nettoomsättningen förväntas öka med fem procent 2017. Att rapportera brist på arbetskraft är gratis, men att anställda kostar pengar och kräver affärsuppdrag och resurser.

Produktionsvolym elmaskiner. Sverige

Arbetskraft som hinder för expansion och nettoomsättning. Tekniska konsulter Sverige

► ARBETSMARKNADSLÄGET

En handfull företag gör liten skillnad

För 2016 räknar vi med att antalet anställda i teknikindustrin ökar något eller med 0,5 procent. Detta är dock i stort sett bara ett resultat av att motorfordonsindustrin och dess underleverantörer ökar antal anställda relativt mycket. I övriga delbranscher minskar i stället antalet anställda. Totalt antal anställda för 2016 följer på oförändrat antal anställda 2015. Även då ökade endast antalet anställda i motorfordonsindustrin medan övriga branscher sammantaget visade en tillbakagång.

Antalet lediga platser i teknikindustri hos arbetförmedlingen ökade fram till sommaren 2016. Under tredje kvartalet föll dock lediga platser tillbaka något (säs.rens), vilket indikerar att arbetskraftsbehovet framöver förväntas avta. Att efterfrågan generellt har tappat tempo visas också i att antalet anställda enligt SCB:s arbetskraftsundersökning minskade mellan andra och tredje kvartalet i år efter att ha ökat något under första halvåret. (säsongrensat)

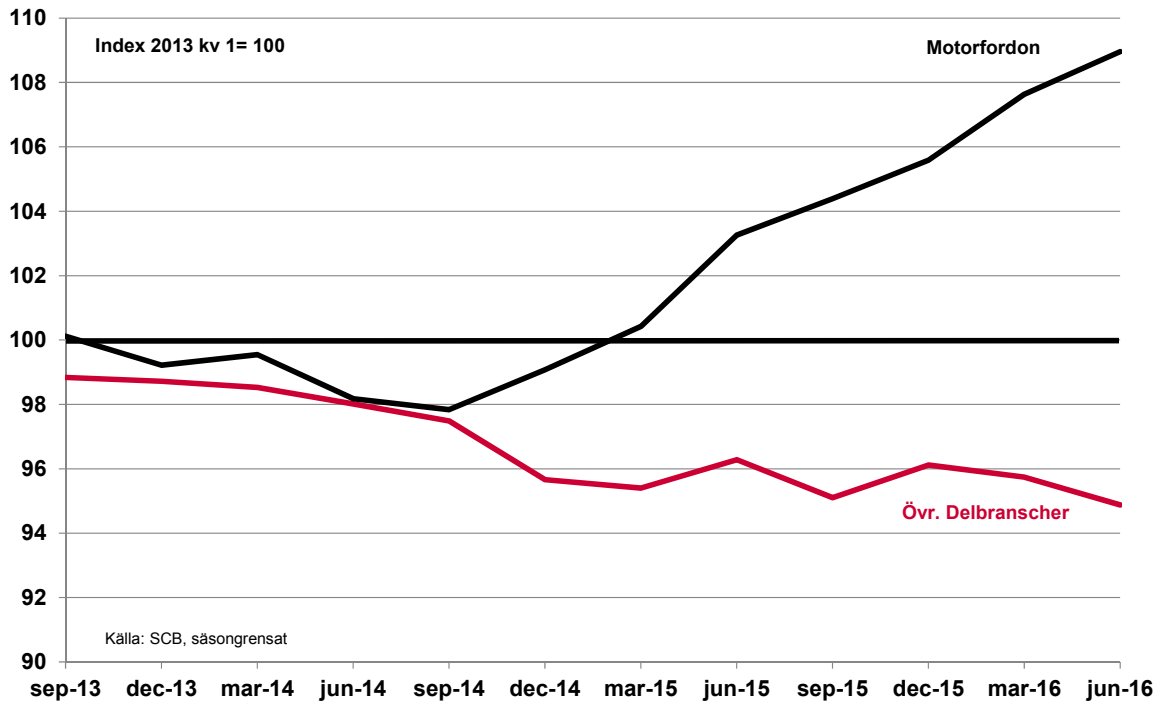
Arbetskraftsbehovet som det i stället mäts i Teknikföretagens kvartalsvisa konjunkturbarometer visade ett något högre behov under tredje kvartalet i år jämfört med första halvåret 2016. Här kan dock konstateras att behovet är fortsatt lågt i stora företag och klart under historiskt genomsnitt. I stället är behovet högre i små- och medelstora företag.

Ständigt dyrt – strukturen påverkar 2017

Produktionstillväxten blir fortsatt sammantaget låg exkl. transportmedelsindustrin vilket håller tillbaka efterfrågan på arbetskraft. Detta i kombination med ständiga rationaliseringar, ett fortsatt högt kostnadsläge och därmed fortsatt utflyttning av verksamheter medför att antalet anställda minskar nästa år.

Som bekant kommer omfattande strukturomvandling inom tele-och elektronikindustrin påverka utfallet 2017. Vi räknar med att antalet anställda minskar sammantaget med en procent 2017. Antalet anställda i motorfordonsindustrin och dess leverantörer ökar något även 2017. I övriga delbranscher (exkl tele och transport) fortsätter antalet anställda att minska eller sammantaget med en halv procentenhet.

Antal anställda teknikindustri. Sverige

► PRISER

Växelkurser slår igenom

För teknikindustri är priser för hemmamarknad dämpade och förväntas öka med en procent i år. Kronförsvagningen under 2015 innebar ökade exportpriser i SEK som senare dämpades i takt med att kronans stärktes under första halvåret i år. Nu har kronan återigen försvagats vilket ökat exportpriserna räknat i SEK. För helåret blir dock exportpriser för teknikvaror oförändrade genom prisfall första halvåret och prisökningar under andra halvåret. Växelkurser har visat sig vara svåra att bedöma på både kort och medellång sikt. För två år sedan visade exempelvis Consensus Forecast en SEK/Euro på ca 8,60 Kr fjärde kvartalet i år, vilket inte blir fallet. Totalt förväntas PPI (export/hemma) för teknikindustri öka med 0,8 procent i år.

Konkurrensen

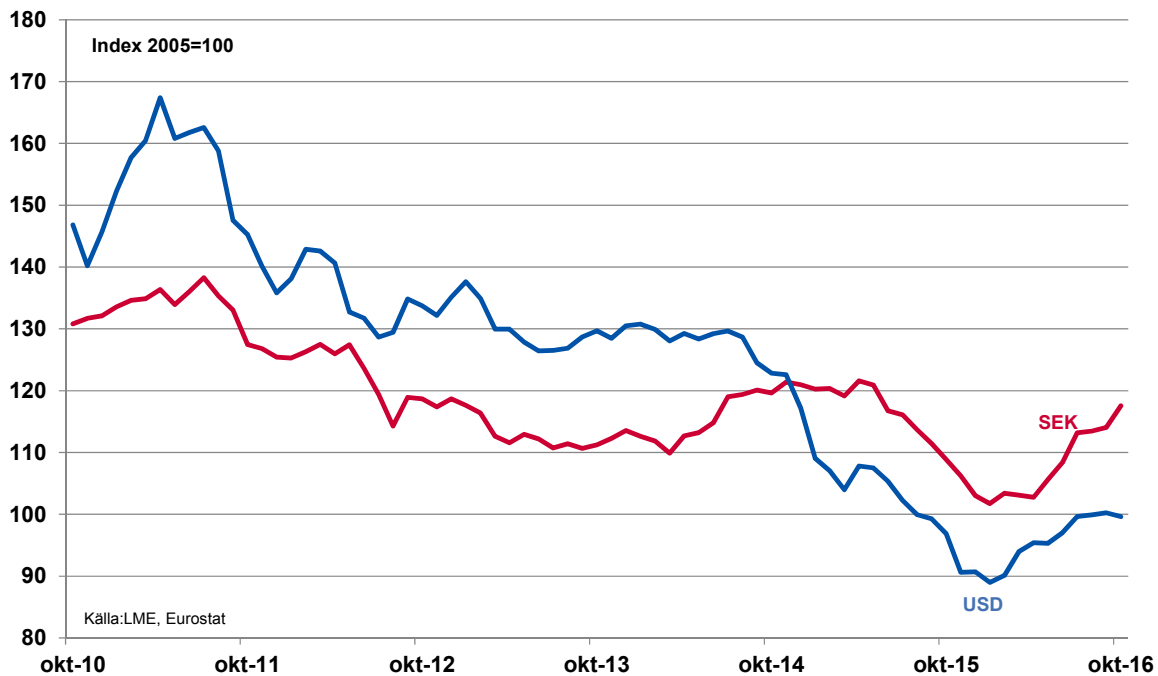
Utöver eventuella växelkurseffekter internationell konkurrens ramarna för prisutvecklingen i teknikindustri. Inom Euroområdet, USA samt numera också lågkostnadsländer är prisutvecklingen låg. Visserligen har Euro försvagats något handelsviktat mot 20 länder, men det är främst dollaruppgången som bidrar till detta. För USA håller denna uppgång tillbaka exportpriser som minskar -0,3 procent i år. Begränsad efterfrågan på hemmamarknaden dämpade exportpriser gör att amerikanska producentpriser för teknikindustri sammantaget ökar med låga 0,3 procent i år och nästa år. I Euroområdet blir genomslaget av något svagare handelsvägd växelkurs marginell. Teknikindustrins priser (samtliga marknader) blir här oförändrade i Euro i år och nästa år. För teknikindustri i Sverige räknar vi med att producentpriserna (hemma/export) ökar med 0,5 procent nästa år vid oförändrade växelkurser. De blir något lägre vid kronförstärkning och något högre vid ytterligare kronförsvagning.

Råvarupriser uppåt

Priserna på råvaror som används intensivt i teknikindustri har ökat något sedan i vintras. Bakom denna uppgång är det några speciella faktorer som slår igenom. Handelspolitiska åtgärder från Europas stålsektor mot bl.a. Kina och Ryssland har dragit upp prisnivån för särskilda stålsorter. Efterfrågan på stål är fortsatt begränsad och är f.n. bara marginellt högre i Europa än i fjol vilket håller tillbaka priserna något (drygt 4/5 av Sveriges stålförsörjning är från EU exkl. Sverige). I övrigt kan konstateras en svagare växelkurs som dragit upp importpriserna på metaller och stål räknat i SEK det senaste kvartalet. Kopparpriset i USD har rört sig relativt sidledes eller mellan 4700-4900 USD ton under 2016. Begränsad efterfrågan från Kina men också kraftigt ökad produktion i bl.a. Peru har hållit tillbaka kraftiga prisuppgångar på Cu. Priset på Zn har stigit under loppet av 2016 efter omfattande fall andra halvåret i fjol. LME-lager Zn har reducerats en hel del sedan årsskiftet och bidragit till prisuppgången utöver omfattande, men tillfällig, produktionsökning i Kinas bilindustri.

Global industriproduktion förväntas växa i något högre takt 2017 än i år eller med omkring 2,5 procent. I frånvaro av ”sedvanliga” utbudsstörningar och spekulation begränsas ökningen i metallpriser av denna relativt låga men ändå något tilltagande tillväxt. Vi räknar med prisökningar i vårt composite-index för metaller och stål som förbrukas i Sverige på 5 procent i USD 2017.

Materialpriser teknikindustri Sverige. Viktade spotpriser Al,Cu,Zn, EU-stål

► SVERIGE

Tillfälligheternas ekonomi

Några sektorer i Sveriges ekonomi har vuxit i relativt hög takt den senaste tiden. Det gäller främst byggsektor, hotell- och restaurang, motorfordon, delar av företagstjänster som reklam och marknadsföring, handel samt vård och omsorg.

Exkluderas dessa sektorer var BNP-tillväxten relativt modest med en ökning på 2,6 procent första halvåret i år mot knappt fyra procent för samtliga sektorer. En förväntad sammantagen BNP-tillväxt på 3,5 procent i år gör att tillväxten innevarande halvår dämpas jämfört med första halvåret.

Korttidsindex för näringslivets samlade produktion (industri, bygg, tjänster) visar att BNP-tillväxten, åtminstone för tredje kvartalet, dämpas.

Nästa år förväntas BNP-tillväxten bli 2,5 procent och närmar sig därmed vad som kan betraktas som mer normalt.

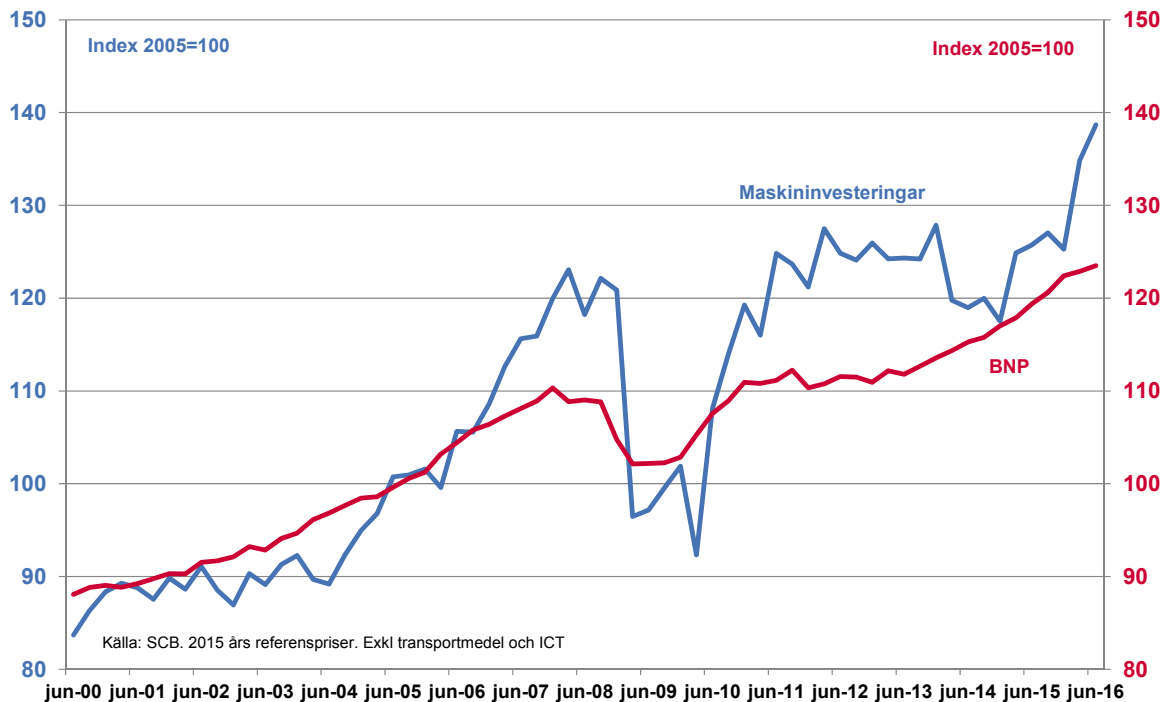
Ser vi till efterfrågekomponenter är det en påfallande stark ökning för bygginvesteringar i år som följd av en del satsningar på infrastruktur men framför allt genom ökat bostadsbyggande. För teknikindustri har detta inneburit ett bättre marknadsläge än tidigare för både investeringsvaror till och insatsvaror för byggsektorn, eller VVS, kyla, ventilation, kort vertikal personförflyttning (hiss, rulltrappa), byggmetaller mm. Under 2017 räknar vi med att igångsättningar av bostäder minskar något jämfört 2016 och att aktiviteten avtar successivt i byggsektorn.

Sveriges totala maskininvesteringar exkl. IT har ökat i relativt hög takt de senaste sex kvartalen eller med hela nio procent i volym första halvåret i år. Industrins investeringar ökade också i hög omfattning första halvåret. Här finns dock inte detaljer rörande IT.

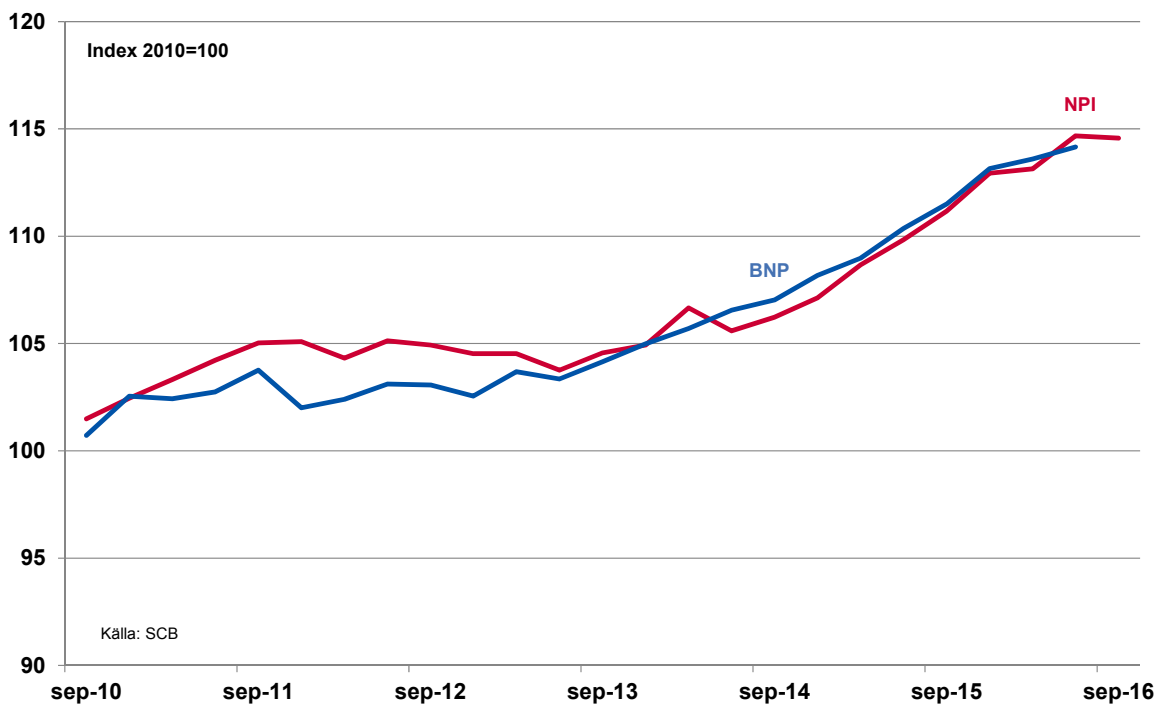
Då omfattande investeringar genomförts i motorfordonsindustri de senaste två åren räknar vi med en reducering i industrins samlade investeringar 2017. Därutöver förväntas också skogsindustrins investeringar minskar 2017 efter ett par år av omfattande ökning. Efter en relativt stark investeringstillväxt 2011-2016 för Sveriges totala maskininvesteringar och då de vuxit betydligt snabbare än BNP förväntas de nå en punkt framöver där en ytterligare marginell investering blir svårare att räkna hem. Under 2017 dämpas tillväxttakten i maskininvesteringar relativt betydligt och förväntas öka med tre procent mot nio procent i år.

BNP och maskininvesteringar. Sverige

Näringslivets produktionsindex och BNP. Sverige

► KONJUNKTURINDIKATORER

Kunde visat bättre utfall

OECD:s index för ledande indikatorer består i ett antal variabler som ordergång, arbetade timmar, ränteläge m.m. Dessa varierar dock något från land till land. Oavsett detta, har ledande index en tendens till att på kort sikt väl indikera utvecklingen i ”hårda data” som industriproduktion eller BNP.

Knapp positiv produktionstillväxt i år

Index för OECD:s ledande indikator har försämrats successivt sedan årsskiftet 2014/2015 och ligger enligt senaste observation från augusti i år på en lägre nivå än under motsvarande månad i fjol. Trots detta är det positivt att nedgångstakten i indikatorn inte är lika djup som under första halvåret i år. Oaktat detta talar utfallet i indikatorn att industriproduktionen i OECD-länderna bara ökar marginellt eller med några tiondels procentenheter i år.

Kommer ingen omedelbar förbättring i ledande indikatorer finns risk att industriproduktionen endast växer marginellt även 2017. Vi räknar dock med att OECD:s industriproduktion ändå ökar men med låga en procent 2017.

Mindre elände i BRIC

Ledande indikatorer för BRIC-länder har tidigare utvecklats klart negativt som följd av problemen i Ryssland och Brasilien samt dämpningen i Kinas tillväxt. Den sammantagna indikatorn för BRIC visar nu ett bättre utfall än i våras. Förbättringen under de senaste månaderna i år har främst skett i Indien, Brasilien och Ryssland medan indikatorn för Kina i stort sett rör sig sidledes. Andra indikatorer för Ryssland och Brasilien som inköpschefers index eller CAO månadsbarometer visar att den kraftiga resan utför sedan 2014-2015 nu kan ha bottnat och att läget förbättrats.

Hyggligt i Tyskland – utför i Frankrike, Italien och Spanien

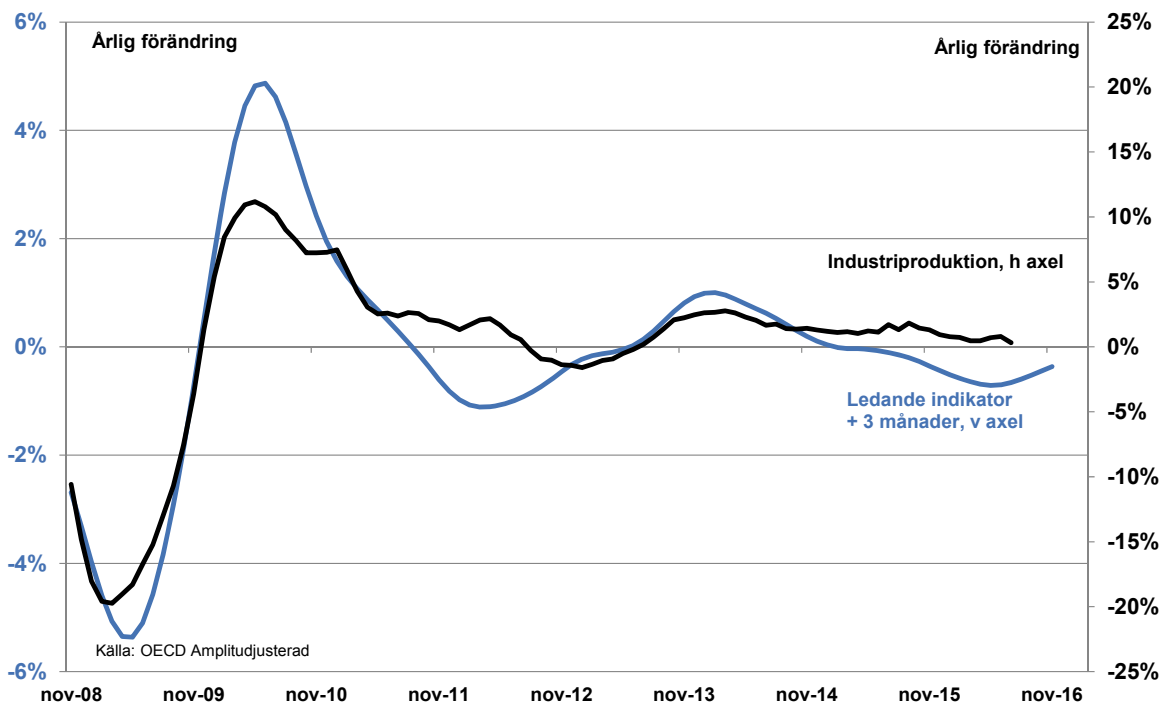
OECD:s ledande indikator för Euroområdet har försämrats sedan årsskiftet 2015-2016. Skälet är främst försämringar i Frankrike och Italien som också har fortsatta makroekonomiska problem. Spanien har haft en liten återhämtnings-boom som nu avtar och indikatorn har försämrats i betydande grad. Däremot har ledande indikatorer förbättrats något i Tyskland sedan i våras. Här är också ekonomiska fundamenta fortfarande betydligt sundare än i de övriga tre länderna närmast ovan. I närtid antyder detta att Tyskland har lite bättre förutsättningar framöver.

I våra nordiska grannländer kan konstateras att indikatorn för Finland visar en tendens till bättre tider efter drygt tre år av ekonomisk stagnation. Detta är viktigt då det är en av Sveriges största exportmarknader. Danmarks indikator följer näst intill slaviskt indikatorn för Tyskland som också utan större konkurrens är den enskilt största exportmarknaden.

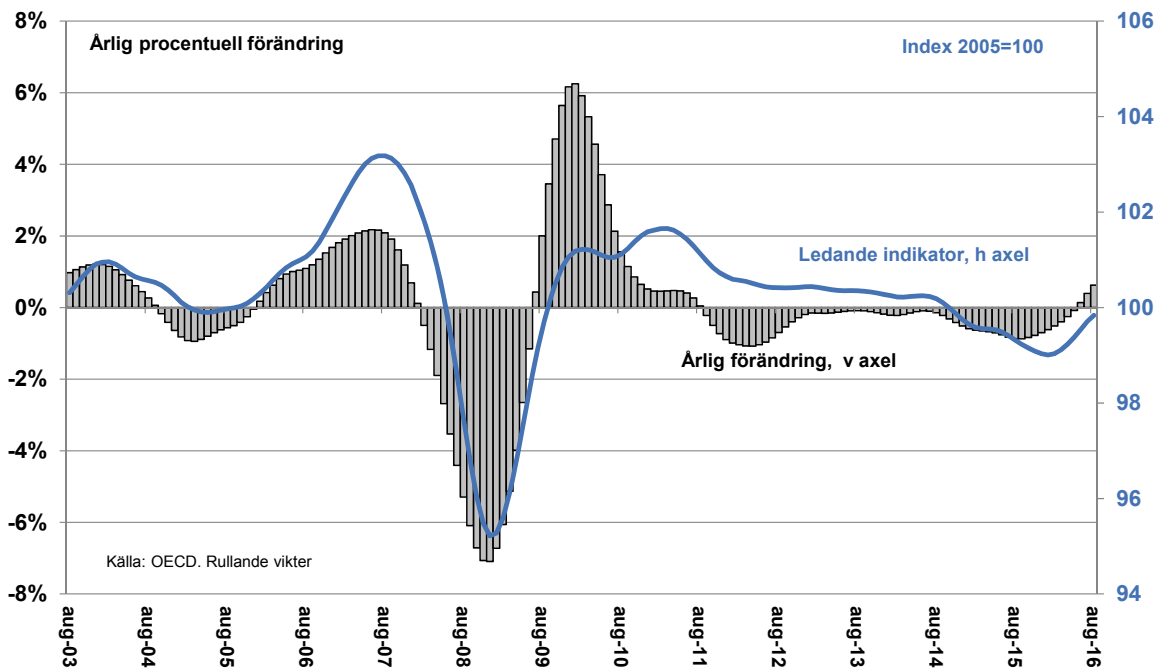
För USA har den ledande indikatorn tappat tempo och ökar i begränsad omfattning. Här är utvecklingen fortsatt negativ givet att centralbanken höjer sin styrränta framöver.

Sammanfattningsvis visar ledande indikatorer en del skillnader länder emellan. Det är positivt att Tyskland, Finland, BRI visar lite bättre utfall än tidigare, men samtidigt oroväckande med trögheter i Sydeuropa och USA.

Ledande indikator och industriproduktion. OECD

Ledande indikator. BRIC länder

► KONJUNKTURINDIKATORER

Hela uppgången i Tyskland

EU-barometern för hela tillverkningsindustrins visade ett starkare utfall i september 2016 (publicerat i oktober) jämfört med tidigare månadsutfall de senaste två åren. Aktiviteten inom industrin och mellan länder skiljer sig dock åt.

Indikatorn som baseras på på orderstockar och färdigvarulager nådde index 104 i september för tillverkningsindustrin sammantaget vilket är något högre jämfört med det historiska genomsnittet (index 100). Detta index visar samtidigt inte någon stark trendmässigt förbättring de senaste två åren.

Adderar vi företagens produktionsförväntningar till denna indikator (högre, oförändrad eller lägre produktion) förbättrades dock index relativt kraftigt. I stort sett hela den uppgången kan förklaras av en ökad framtida optimism i Tyskland. Här var det främst de två största delbranscherna eller kemi- och fordonsindustrin som rapporterade ökad framtida optimism

Det rör sig för lite

Ser vi till delbranscher inom tillverkningsindustrin i EU exkl teknikindustri uppfattas orderstockarna som högre än genomsnittet i kemi-, pappers-, gummi- och plastindustri. Särskilt starkt affärläge rapporterar livsmedelsindustrin. Men oaktat livsmedelsindustrin uppfattas alltså inte orderstockarna för tillverkningsindustrin som starkare än för ett år sedan. Det har således gått åt fel håll.

Handelspolitiska åtgärder som syftar till att skydda stålindustrin i EU från lågpriskonkurrens har haft innebörden att stålföretagen ser lite ljusare på affärläget än för ett år sedan även om index över orderstocken i stålindustrin fortfarande är lägre än normalt. Företagen är nu inte heller alls lika negativa som tidigare rörande framtida prisnivå. Syftet med handelspolitiken har ju varit att försvåra lågpriskonkurrens, så utfallet rörande prisförväntningar är knappast förvånande.

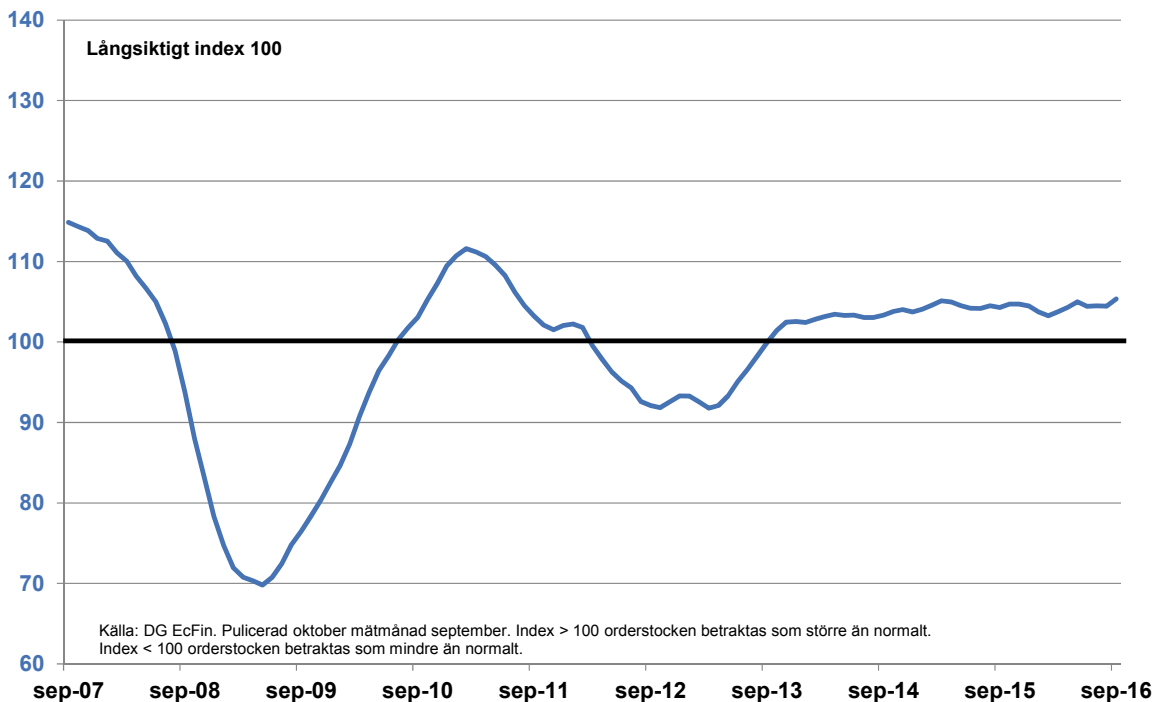
Teknikindustri

För teknikindustri i EU28 noteras att företagen sammantaget upplever affärläget som något bättre än normalt, även om utfallen skiljer sig mellan delbranscher. Maskinindustrin rapporterar fortsatta svårigheter även om utfallet i företagens bedömning av orderstocken under tidig höst 2016 har förbättrats något sedan våren 2016. Detta samtidigt som produktionsförväntningarna de kommande halvåret är dämpade. Omdömen om orderstockens storlek för fordonstillverkare har förbättrats något under loppet av 2016.

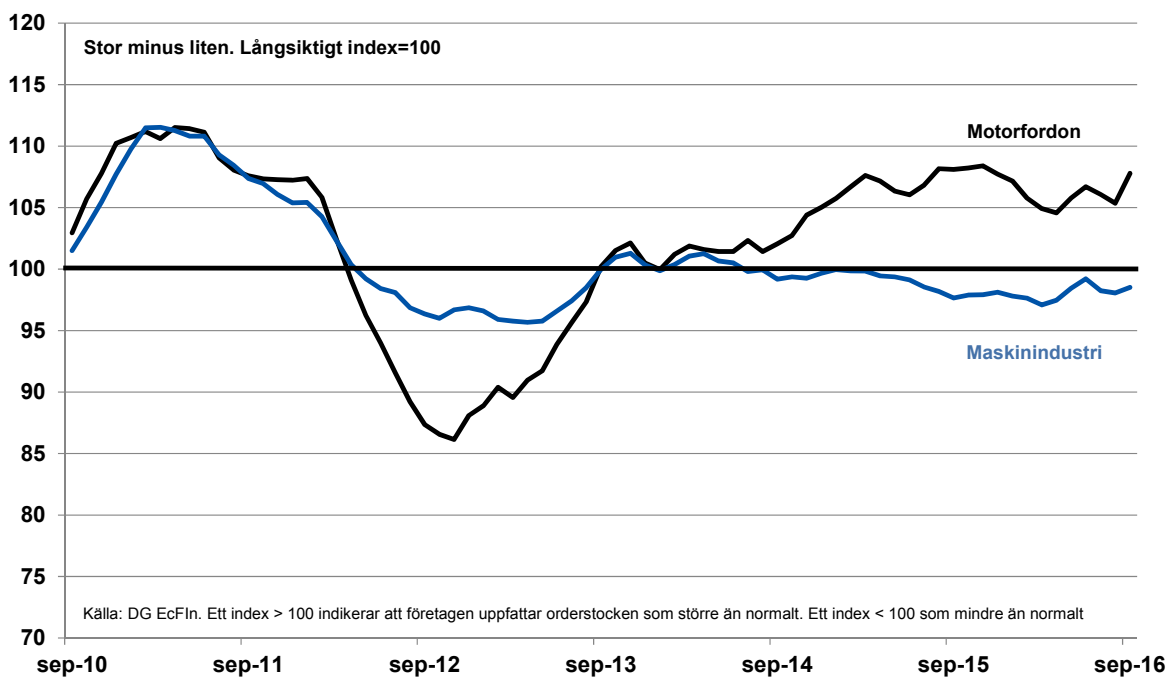
Katastrof

I den enskilt största nationen för maskinindustri, Tyskland, kan konstateras att affärläget och synen på orderstockar inom maskinindustrin fortsätter att divergera. För tillverkare av maskiner för livsmedelsindustrin, materialhantering, lyft och gods finns inget att klaga på. Här är läget mycket starkt. För tillverkare av maskiner till gruvor, mineral och anläggning har visserligen läget förbättrats sedan i våras men indikatorerna visar samma låga nivå som katastrofåret 2009. Detta gäller även pumpar (luft/vätska som är världens enskilt mest handlade maskin) vars affärläge också är i nivå med 2009 och med inga som helst tecken på att förbättras i närtid.

Orderstocken tillverkningsindustri. EU28

Orderstocken motorfordon och maskinindustri. EU28

► INTERNATIONELL EFTERFRÅGAN

Investeringsvaror. Från nio till tjugofem

I volym förväntas globala investeringar i år öka i samma storleksordning som i fjol eller med 2,5 procent. Global maskinproduktion bedöms ha ökat med låga två procent 2015 och 2016 i volym jämfört med genomsnittet på 5 procent per år 2007-2015. Tillväxten är således f.n. relativt låg. Exkluderas Kina minskar global maskinproduktion med 2 procent i år genom en tillbakagång i framför allt USA, Japan, Korea, och Brasilien medan den blir oförändrad i EU men ökar något i Indien.

Nuvarande låga tillväxt i maskinindustrin i ett historiskt perspektiv har flera förklaringar. Bl.a. bidrar Kina till denna utveckling där kapitalbildning inte växer som tidigare, särskilt inom tillverkningsindustri. Detta har fått maskinproduktionen att bromsa in inte bara i Kina utan även globalt. En fjärdedel av världens investeringar sker nu i Kina mot nio procent för tio år sedan. I USA har den sedan tidigare starka investeringstillväxten 2010-2015 nu kommit till sitt slut. Konsensusprognosen visar dock en liten ökning på två procent i USA för 2017, men denna bedömning är troligtvis för optimistisk som följd av sämre intjäningsförmåga i näringslivet. Sämre vinsttillväxt i privat näringsliv bidrar till att tillväxten i fasta investeringar (exkl. immateriella investeringar s.k. IPR) blir oförändrad nästa år.

Euroländer går trögt

Euro-länderna sammantaget visar hitills en liten förbättring i investeringstillväxten. Investeringar har åsidosatts i flera år men är i stort behov av att öka kraftigt. Dessvärre fungerar ännu inte kreditmarknaden tillfredsställande och bankutlåningen till näringslivet visar inga som helst tecken på att tillta i hög omfattning. Företagen, främst små – och medelstora företag, är i stället hänvisade till egen intjäningsförmåga som finansieringskälla. Här växer företagens vinster fortfarande i allt för låg takt för att investeringar ska tillta kraftigt framöver. Fasta investeringar inom Euroområdet (exkl. IPR) förväntas öka med 3 procent i år för att dämpas till 2 procent 2017.

Maskinproduktionen fortsätter i låg takt 2017

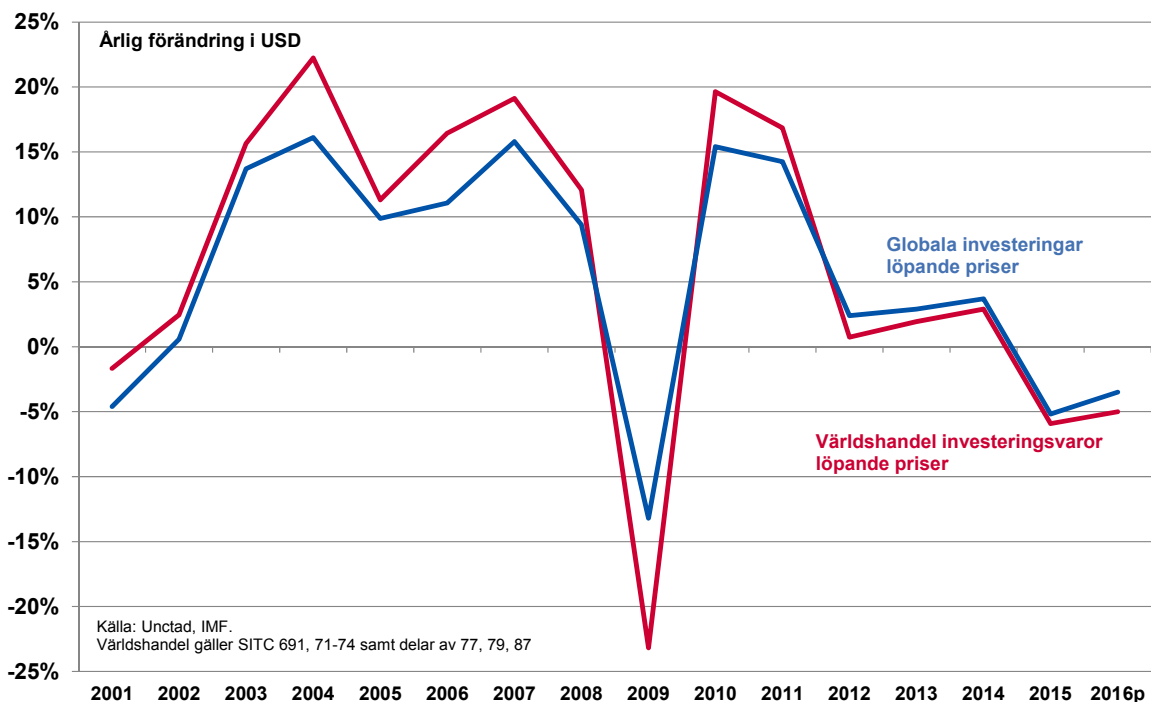
I Ryssland och Brasilien har investeringarna minskat i stor sett kvartal för kvartal sedan andra halvan av 2013 bl.a. som följd av höga räntor, minskad BNP-tillväxt och lågt kapacitetsutnyttjande. I år ökar naturligtvis inte investeringarna i dessa länder. Hoppet står till gradvis förbättring 2017.

För 2017 räknar vi med att global maskinproduktion inte lyfter från årets tillväxt utan ligger kvar på två procent.

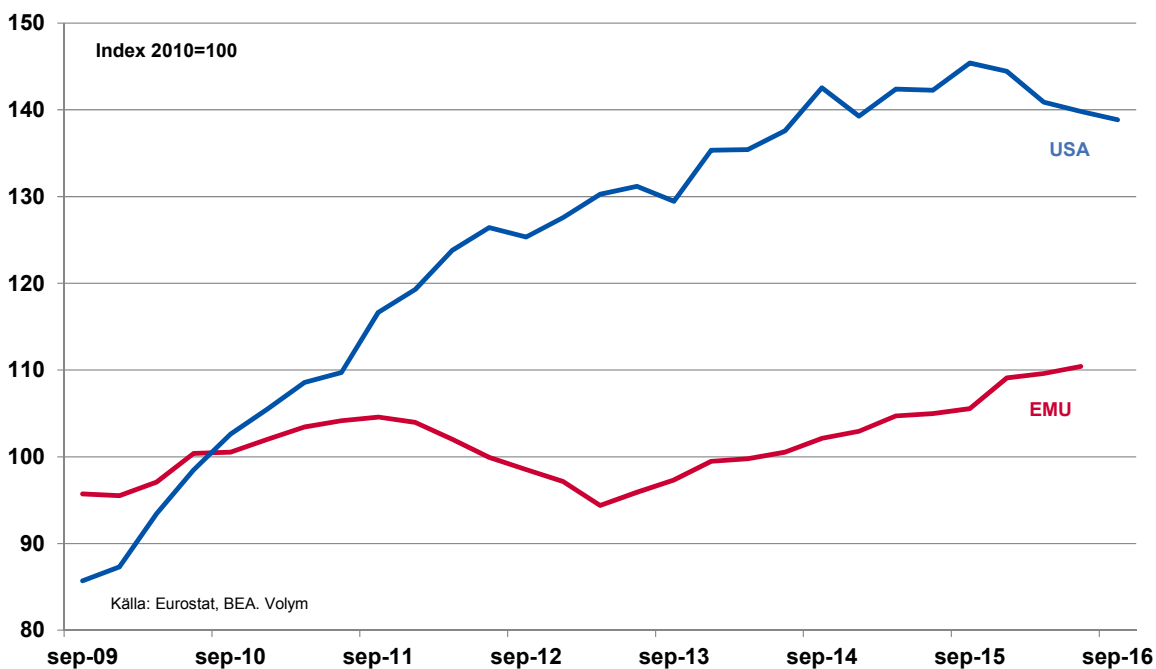
Inbakad

Med några undantag i ett fåtal länder har flertalet länder sedan ett par år hamnat i en ond cirkel vad gäller investeringar. Då ny teknologi till största del är ”inbakad” i varje ny årgång av maskiner (och inte faller ner gratis som i den traditionella tillväxtmodellen utan i stället via s.k. capital embodied technical change), finns därmed risk för lägre tillväxt och produktivitet framöver för länder som släpar efter, inte minst för många EU-länder.

Globala investeringar och världshandel av investeringsvaror

Investeringar i maskiner och utrustning. USA och Euroområdet

► FORDONSINDUSTRI

Rullar - men inte så fort

Global försäljning av personbilar och lätta kommersiella fordon ökade preliminärt med två procent i fjol. I år ser den ut att öka i marginellt högre takt eller 2,5 procent. Här noteras bra fart i EU, högre tillväxt i Kina än i fjol, en marginell ökning i USA fortsatt bakåt i Brasilien och Ryssland men än i lägre takt än i fjol.

Kina stimulerar f.n. personbilsförsäljningen bl.a. genom subventioner av småbilar och s.k. miljöbilar vilket har ökat försäljningstillväxten. Det är oklart om dessa stimulanser fortsätter nästa år och avgörs av politiska beslut. Konsensusbedömningen är ändå att dessa upphör nästa år vilket skulle betyda en rejäl tvärnit i försäljningen.

En tur i bilen fortsätter, men i lite långsammare takt

Inom EU fortsätter ett behov av upprustning av fordonsflottan både för personbilar och tunga lastvagnar. Visserligen är det en bit kvar till tidigare toppnivåer för personbilsförsäljning eller drygt 15 miljoner enheter. Det är dock den nivån som gradvis förväntas att nås 2017-2018, även om den ser ut att hamna på 14,5 miljoner i år. Årets tillväxt på sex procent dämpas dock till en ökning på omkring tre procent nästa år då bl.a. subventioner av bilinköp i Spanien avslutas. Årets exceptionellt höga tillväxt i Italien samt Tysklands höga tillväxt avtar dessutom 2017. Försäljning av tunga lastvagnar inom EU ökar i hög takt i år och når knappt 300 000 enheter för att ligga kvar på denna nivå 2017.

I USA förväntas personbilsförsäljningen öka till 17,5 miljoner enheter i år, en nivå som förväntas bli oförändrad 2017. Senast försäljningen låg på årets förväntade nivå var åren närmast före och efter millenieskiftet och det är nu dessa fordon som börjar bli i dålig kondition och utbytesbehovet fortsätter men utan någon ytterligare acceleration.

Även Ryssland stimulerar så gott det går men får bara en liten positiv inverkan. Försäljningen minskar här även i år för att minska något även 2017. Det kommer naturligtvis ta ytterligare en stund innan till rekordnivån 2,9 miljoner enheter från 2012 kommer att nås igen. I Brasilien syns nu en botten i personbilsförsäljningen och vi räknar med att den inte faller ytterligare utan börja öka något framöver från den lägsta nivån på över tio år.

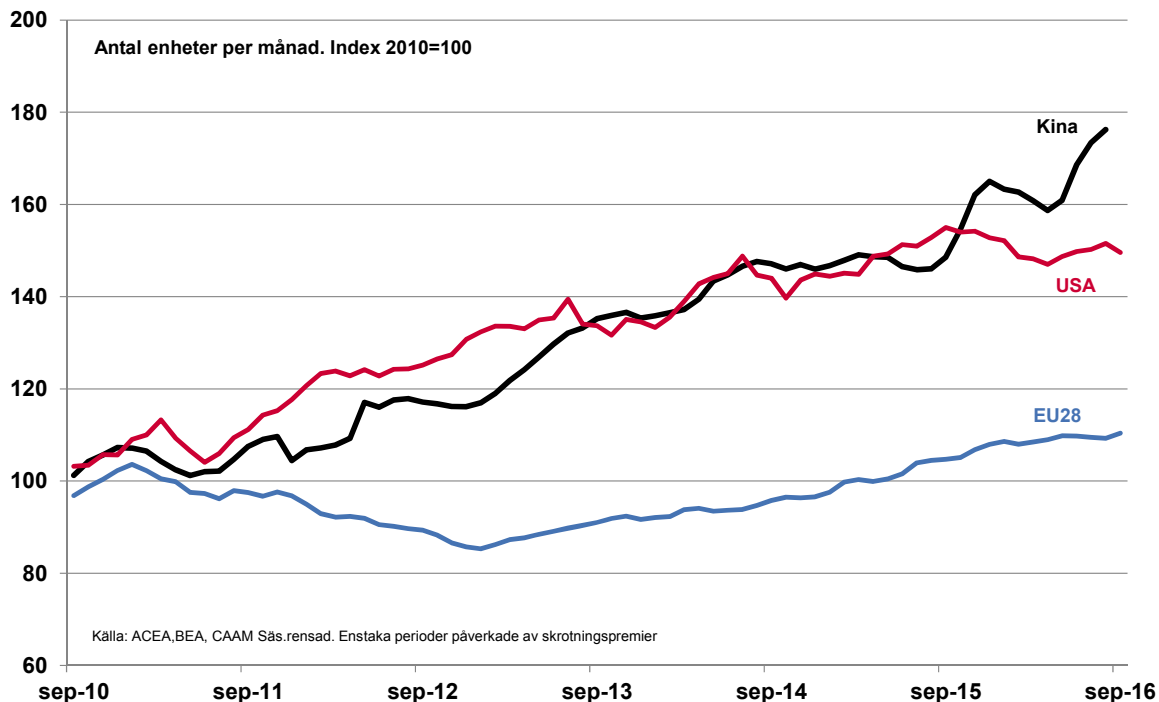
På parkeringsplatsen

Global försäljning av personbilar och lätta kommersiella fordon har sett relativt stark ut sedan 2007 vid en första anblick. År 2007 såldes globalt 73 miljoner enheter mot 91 miljoner fordon 2015. Exkluderas Kina och Indien från dessa siffror har global försäljning varit oförändrad eller 62 miljoner enheter båda åren. Missade man Kina och Indiens explovisa utveckling under denna period har resan således gått i parkeringshastighet.

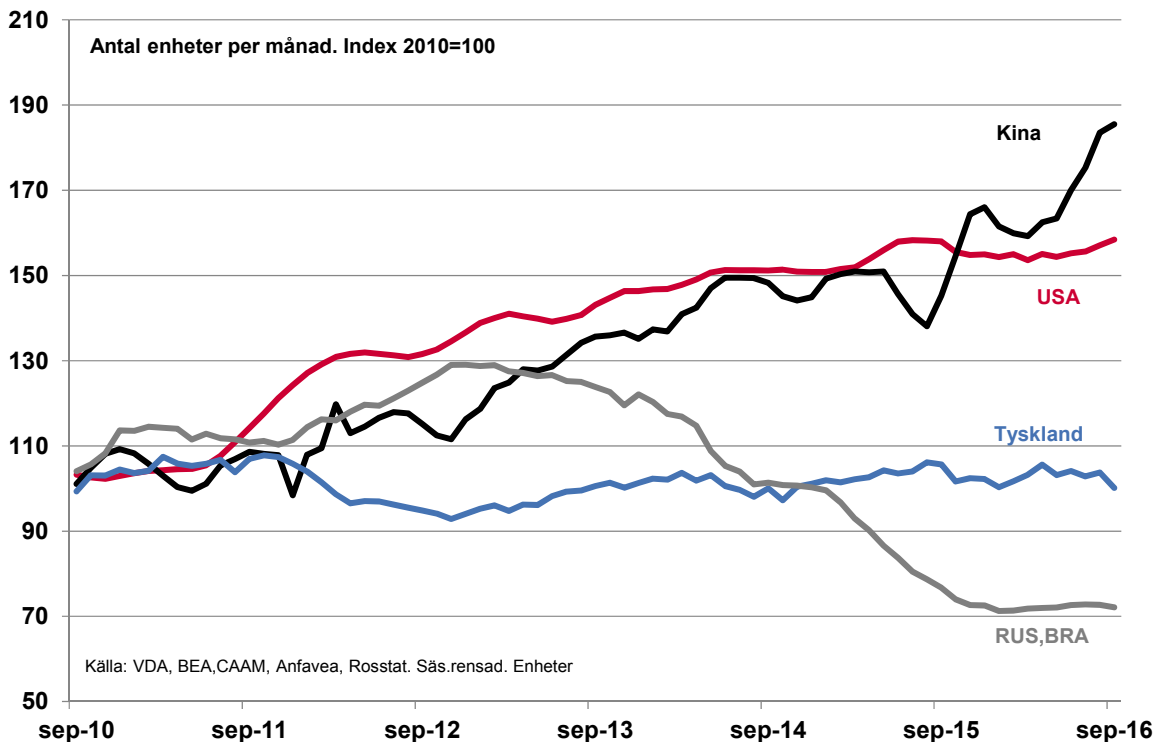
Tillväxtakten i Kina och Indien avtar naturligtvis på medellång sikt och på mogna marknader förblir den naturligtvis inte ens i närheten av dessa två länders tidigare tillväxtsiffror. Hård konkurrens, i laglig eller olaglig hastighet och med eller utan fossila motorer, fortsätter framöver.

Försäljning av personbilar. EU USA och Kina

Produktion av personbilar. Kina USA Tyskland Ryssland och Brasilien

► USA

Lite ljusst – lite mörkt

Tredje kvartalet i år var BNP-tillväxten låga 1,5 procent jämfört med tredje kvartalet i fjol vilket bara var en tiondels procentenhet högre än första halvåret. Tillväxttakten tredje kvartalet var bara drygt hälften av den historiska tillväxttakten 1990-2015. Dämpad tillväxt på hemmamarknaden har fått amerikansk teknik- och övrig industri att växa i begränsad omfattning den senaste tiden.

Det som bromsat mest på hemmamarknaden är investeringstillväxten. USA har visat en ordentlig tillväxtresa för investeringar under de senaste åren. Denna resa är nu avslutad. De senaste 35 åren har en investeringsexpansion pågått under en period av 6-7 år och växer betydligt snabbare än BNP, för därefter tappa tempo och avta eller t.o.m minska. Detta är naturligtvis ingen naturlag att så alltid ska vara fallet, men rimligtvis gäller även här att det blir svårare att räkna hem ytterligare investeringar efter en så pass lång period av expansion.

Ett tungt tapp tredje kvartalet

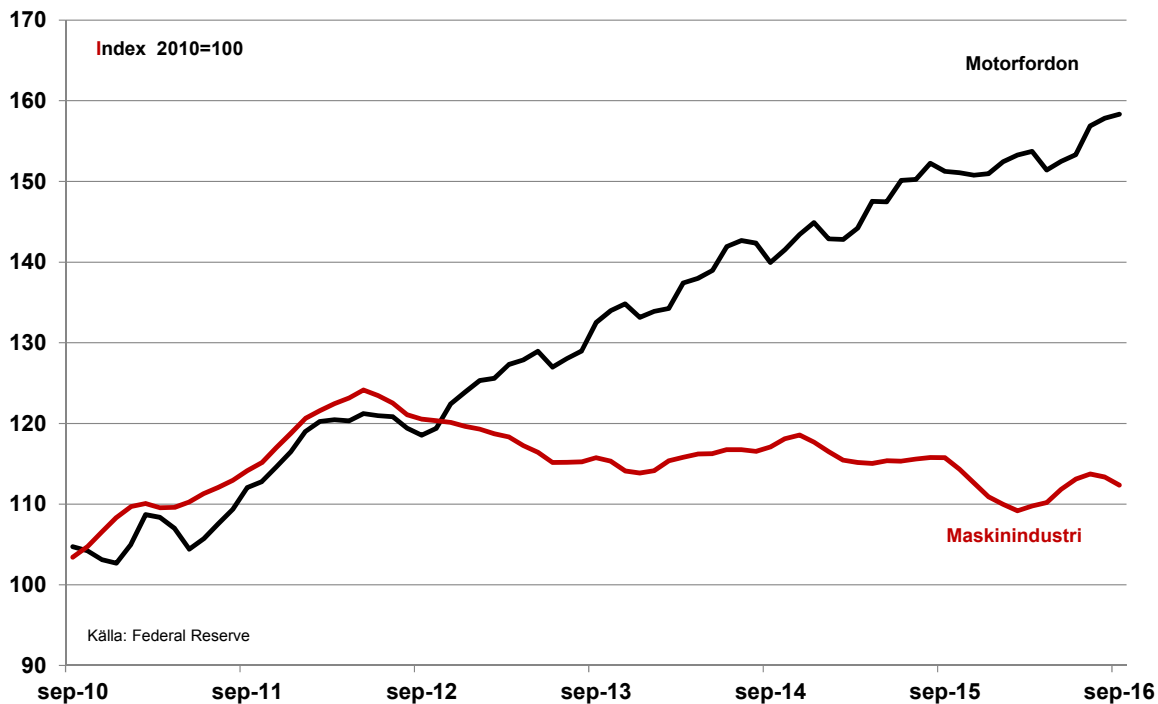
Totalt ökade teknikproduktionen med låga 1,5 procent i fjol. I år räknar vi med att den ökar i samma omfattning. Men det divergerar även inom amerikansk teknikindustri. Maskiner för tjänstesektor och för husbyggnad möter en acceptabel tillväxt. Däremot är efterfrågan fortsatt låg för maskiner till petroleum, offshore, markanläggning och gruvor/mineral. Mot detta står en lite starkare efterfrågan för fordonsindustrin. Men även här spretar det en del. Tillverkare av tunga fordon har haft sina glansdagar och lämnar nu sin (traditionella) åttaåriga cykel bakom sig. Produktionen av tunga lastvagnar föll med hela 28 procent i årstakt under tredje kvartalet i år. I stället är läget lite bättre för tillverkare av personbilar.

Hankar sig fram till hälften

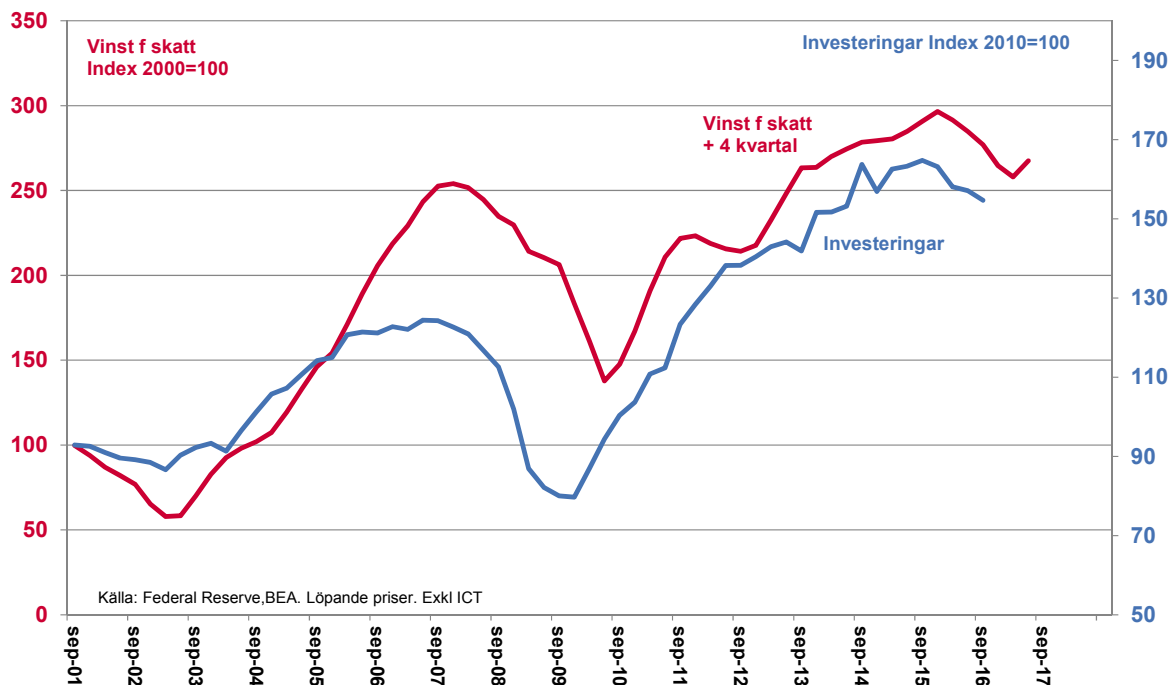
Förväntningar om tilltagande tillväxt i BNP 2017 är ganska höga. Konsensus bedömningen ligger på en tillväxt på 2,2 procent för närvarande. Det kan bli svårt att nå. Näringslivets fasta investeringar bedöms inte växa, förväntningar om höjningar av styrräntan och dollaruppgången gör det svårt att vara överoptimistisk om tillväxten 2017.

För teknikindustri räknar vi med fortsatt knapp styrfart 2017 och tillväxten hankar sig fram. Personbilsindustrin möter en hemmamarknad vars försäljning ligger kvar på årets nivå, investeringar på hemmaplan går trögt och bostadsbyggandet har tappat tempo efter de senaste årens prisuppgång på bostäder. Innan ett starkt inhemskt eller internationellt uppsving dyker upp förväntas teknikproduktionen återigen bara öka med 1,5 procent 2017. En siffra som är hälften av den tillväxttakt som teknikindustrin visat i genomsnitt per år sedan millenieskiftet oaktat finanskrisen 2009.

Produktionsvolym motorfordon och maskinindustri. USA

Vinster och fasta investeringar. Privata näringslivet i USA

► TYSKLAND

Under snittet

Industriproduktionen i Tyskland visade klara trögheter under sista kvartalet i fjol då produktionsnivån under dessa månader var lägre än motsvarande period året innan. Under första kvartalet i år ökade dock produktionsnivån för att därefter falla tillbaka under andra kvartalet och varit preliminärt oförändrad under tredje kvartalet jämfört med andra kvartalet. Denna utveckling kan främst tillskrivas ryckigheter i de två största delbranscherna eller kemi- och motorfordon. Sett till helåret 2016 räknar vi med att industriproduktionen ökar med begränsade 1,5 procent. Det skulle betyda fjärde året i rad med en tillväxt under två procent.

Måttligt hemma

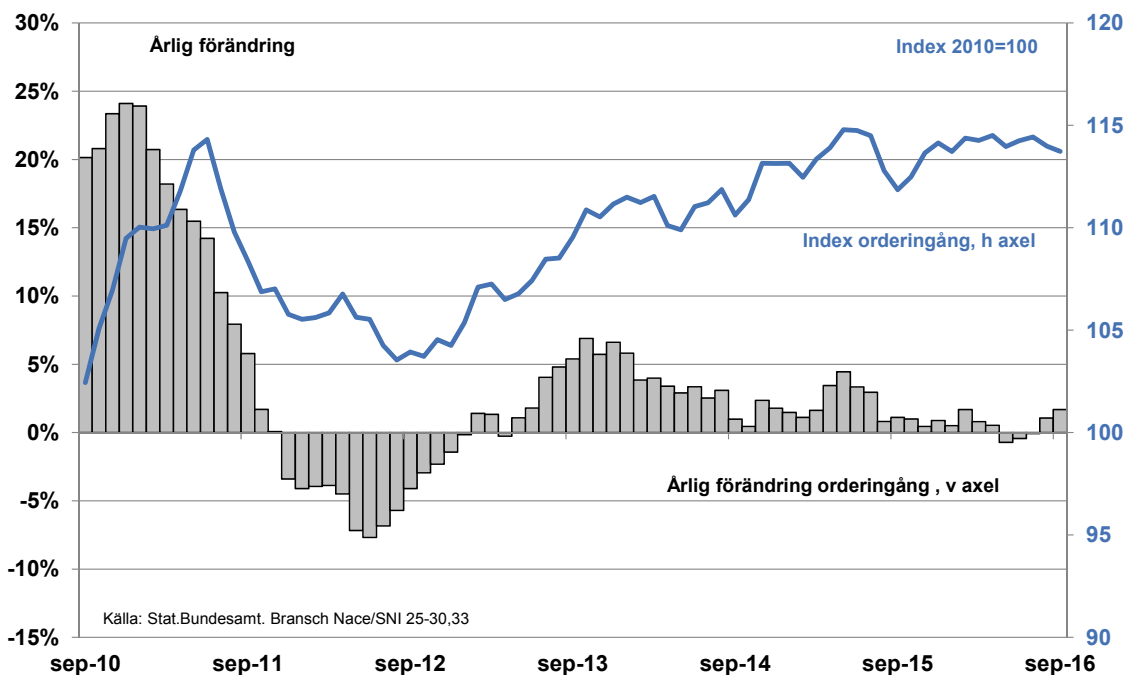
Utöver låg global efterfrågan är ytterligare en bidragande orsak till relativt låg tillväxt för tillverkning- och teknikindustri en förhållandevis låg tillväxt på hemmamarknaden. BNP-tillväxten förväntas öka med 1,7 procent i år eller som i fjol. Trots att arbetslösheten kryper långsamt nedåt och sysselsättningen växer ökar hushållens konsumtion i ganska modest takt eller 1,5 procent i år. Oroande framöver är att sysselsättningen har tappat tempo och varit i stort sett oförändrad mellan juni och september i år samtidigt som hushållsparandet ökat trendmässigt sedan 2013, något som inte direkt pekar på konsumtionsfest i närtid.

För första gången sedan 2014

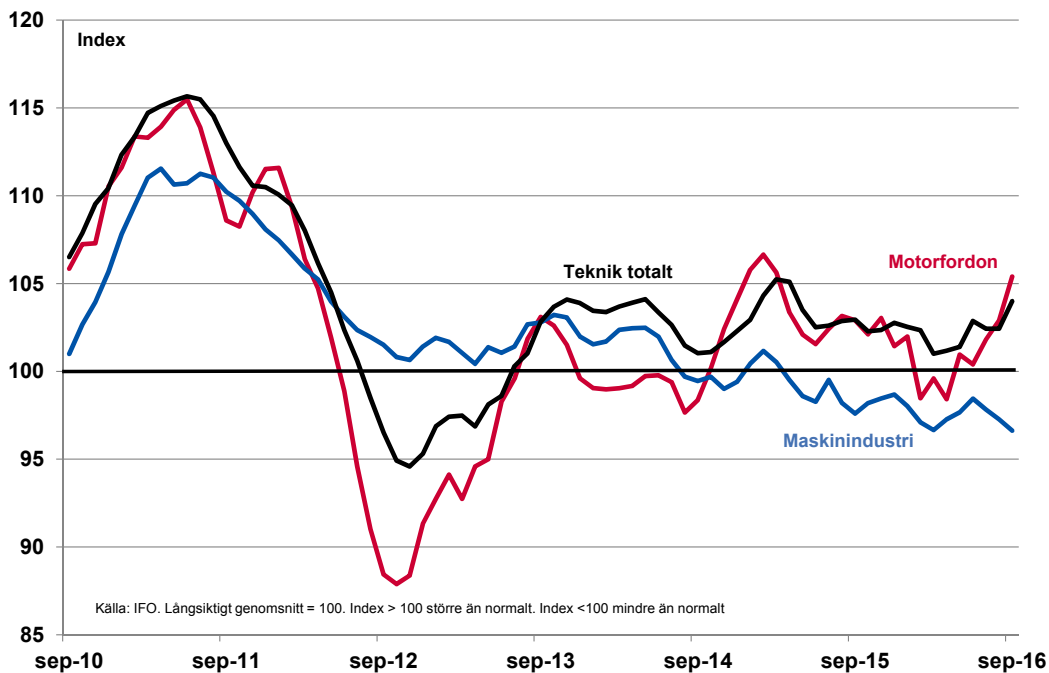
Totalt ökade produktionen i teknikindustri med 0,5 procent i fjol vilket var lägre än förväntat. I år räknar vi med att den ökar med två procent. Framför allt beror detta på lite högre produktionstillväxt i fordonsindustrin och för dess underleverantörer i metallvaruindustrin. I maskinindustrin räknar vi med en oförändrad produktionstillväxt. Efterfrågan på maskinutrustning har nu varit låg i över tre år och utan tecken på kraftigt ökad efterfrågan. Visserligen har Euroområdet investeringar och även inhemska investeringar börjat växa i måttlig takt. Men samtidigt är efterfrågan låg precis som för andra länder i bl.a. BRIC och har försämrats i USA. Därav svårigheter för tysk maskinindustri och dess tillväxt. Vi räknar ändå med att investeringar i Euroområdet inklusive hemmamarknaden fortsätter att öka nästa år om än i långsammare takt än i år. Produktionen för maskinindustrin i Tyskland förväntas därmed kunna öka med en procent 2017 vilket skulle bli den första produktionsökningen sedan 2014.

Fordonsindustrin förväntas dock möta en svagare marknadstillväxt i Europa 2017 vilket vi nämnde ovan samtidigt som försäljningen på hemmamarknaden avtar 2017 efter årets relativt starka expansion. Med en inhemska BNP-tillväxt som förväntas öka med 1,5 procent nästa år och låg tillväxt i världshandeln begränsas produktionstillväxten i Tysklands teknikindustri till just 1,5 procent 2017.

Orderingång volym teknikindustri. Tyskland

Orderstocken teknikindustri.Tyskland

► ÖVRIGA EUROPA

Fordon lyfter teknikindustrin i Italien och Frankrike

Total förväntas BNP-tillväxten i Italien uppgå till 0,8 procent i och nästa år vilket påverkar teknikindustrin. Visserligen har fordonsindustrin en bra medvind just nu då inhemsk bilförsäljning ökar kraftigt. Däremot är läget inte fullt lika starkt för maskinindustrin även om denna har lite bättre draghjälp för tillfället av svagt stigande investeringar inom EU sammantaget men också på hemmamarknaden. Totalt räknar vi med en produktionstillväxt på 3 procent för Italiens teknikindustri i år, en siffra som dämpas till 2 procent nästa år då tillväxten i inhemsk personbilsförsäljningen avtar samtidigt som Euroområdet maskininvesteringar växer i fortsatt låg takt.

Frankrike har fortsatt oförmåga att skapa hög ekonomisk tillväxt. Under tredje kvartalet ökade BNP-tillväxten preliminärt med låga 1,3 procent i årstakt. Teknikindustri är här betydligt mer hemmamarknadsberoende än exempelvis i Tyskland och Sverige. Fordonsindustrin har medvind just nu, men också något under 2017 genom ökad personbilsförsäljning på hemmamarknaden och i EU. Trögheterna i övriga delbranscher fortsätter genom låg inhemsk tillväxt. Frankrikes maskinindustri borde ha glada dagar, då inhemska maskininvesteringar ökar i bra takt i år. Men i stället minskar maskinproduktionen i år. Sedan toppåret 2008 har produktionen minskat med hela 30 procent och indikerar problem med konkurrenskraft. Teknikproduktionen förväntas öka med en procent i år och nästa år.

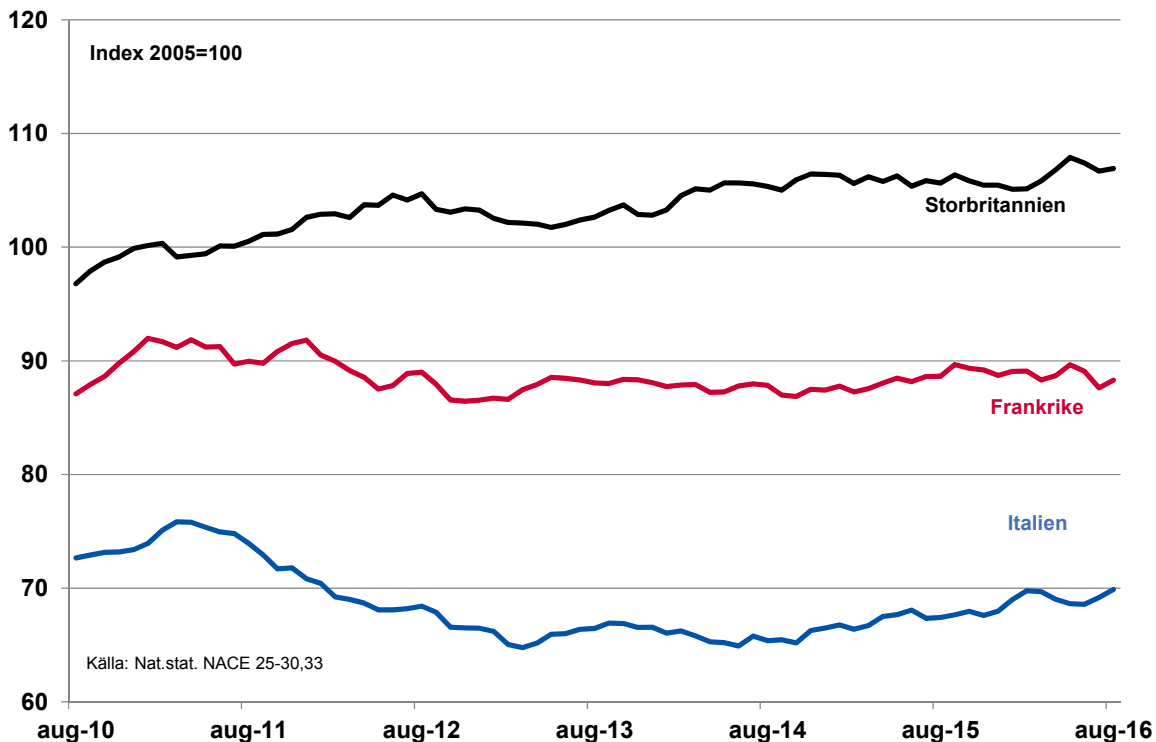
Rekord i UK just nu – ljummen pilsner på lång sikt

Folkomröstningen i somras får naturligtvis inga omedelbara effekter. Exempelvis slår produktionen av personbilar rekord för 2000-talet och ser ut att nå 1999-års rekord på 1,7 milj. tillverkade enheter i år. BNP-tillväxten förväntas nå 2 procent i år men dämpas till 1,5 procent 2017. Produktionen i teknikindustrin ökar en procent både i år och nästa år där nuvarande valutafallet inledningsvis bidrar till exporten. Intressant att notera är att konsumentförtroendet stärkts kraftigt under hösten efter det att nejsägarna blev glada av omröstningsresultatet. Utfallet är troligtvis inget annat än en glädjeyttring utan större substans. Däremot är valuta- och kreditmarknad snabb att diskontera sämre tider. Den handelsvägda växelkursen i oktober har fallit med knappt 17 procent sedan januari i år.

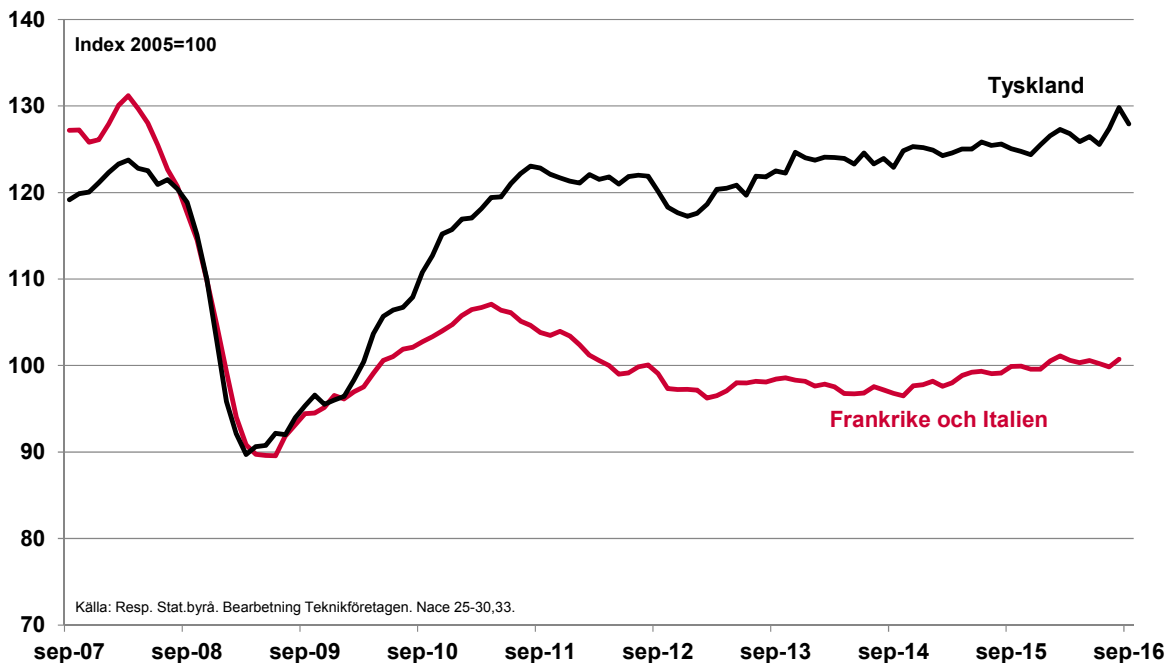
Nästa våg

På lång sikt finns risk för låg tillväxt givet att landet verkligen lämnar EU. Det är ju knappast någon hemlighet att ändrade och rimligtvis försämrade förutsättningar att ingå handelsavtal knappast är tillväxtfrämjande. Industrin i Storbritannien har ökat sina investeringar med 25 procent 2010-2015 och är därmed i hyggligt bra form. Dessvärre blir nu läget efter folkomröstningen annorlunda. Vare sig det gäller fordons-, läkemedels- eller maskinindustri eller någon annan viktig delbransch i industrin, har sannolikheten ökat att nästa stora investeringsvåg sker någon annanstans än på de brittiska öarna. Trots att exempelvis fordonsindustrin fått muntliga utfästelser från politiskt håll om i stort sett ”business as usual” (inkl. tal om subventioner) är det naturligtvis inte säkert med nuvarande handelspolitik inom EU att så kommer bli fallet. Vi räknar naturligtvis med lägre investeringar och lägre tillväxt för brittisk industri och näringsliv på lång sikt jämfört med fortsatt medlemskap. För teknikindustri i Sverige innebär detta lägre export av investerings- och insatsvaror till förenade konungariket än vad som annars skulle ha varit fallet.

Produktionsvolym teknikindustri. Frankrike, Italien och Storbritannien

Produktionsvolym teknikindustri. Tyskland, Frankrike och Italien

► NORDEN.

Norge mer olja i maskineriet

Minskade investeringar i Norges offshore-sektor har för närvarande fått negativa återverkningar på hela den norska ekonomin. Med lite högre oljepriser än i vintras läggs samtidigt grunden för lite starkare ekonomisk utveckling framöver. Högre arbetslöshet, minskad sysselsättningstillväxt och ett kraftigt fall i hushållens konsumentförtroende har gjort att hushållens konsumtion ökade med 1,5 procent i årstakt under andra kvartalet i år att jämföra med i genomsnitt 3,1 procent per år 2000-2015. Samtidigt är landet lite udda med många nischade sektorer i näringslivet. Kraftindustrin, metallverk (ALU) och kemiindustri investerar exempelvis i år som om det inte fanns någon morgondag. Teknikindustrins investeringar bedöms däremot minska med drygt 15 procent i år. Förklaringen till detta är omfattande lägre kapacitetsutnyttjande och en produktionsminskning i teknikindustri. I år räknar vi med att produktionen i teknikindustrin minskar med 11 procent. Teknikindustrins har ett högt beroende av offshore-sektorn, därav det djupa produktionsfallet.

Offshore-sektorns investeringsplaner för 2017 är fortsatt negativa, men kan snabbt komma att ändras. Det förväntas i så fall inte bli någon exceptionell revidering. För industrin sammantaget är investeringsutsikterna för 2017 f.n. dämpade då flera projekt, enligt ovan, är av tillfällig karaktär i år.

BNP-tillväxten i år ser ut att bli lite högre än tidigare förväntat och produktionen i petroleumsektorn har tilltagit som en konsekvens av lägre oljepriser. Pengarna måste ju in på något sätt. Totalt förväntas BNP-tillväxten uppgå till 1,3 procent i år men förväntas nå 1,5 procent nästa år. Teknikindustrins produktion minskar även i genomsnitt 2017 eller med 2 procent även om vi räknar med att botten nås första halvåret nästa år.

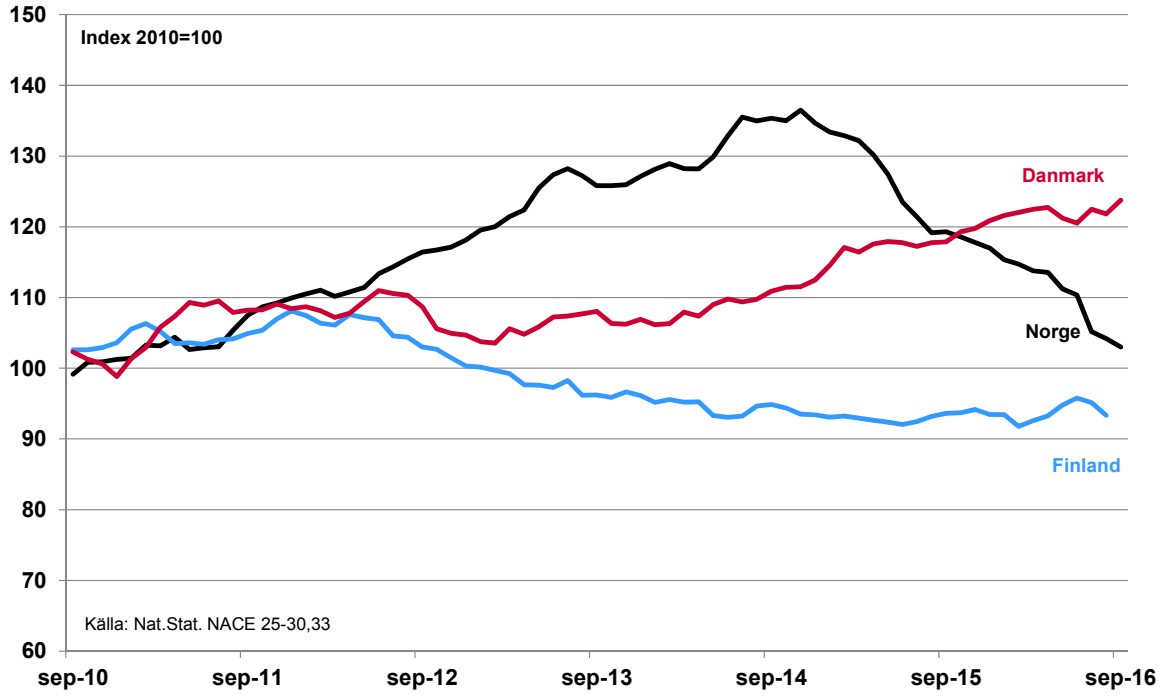
Finland rör sig långsamt åt rätt håll

Finland har svårt att få hög fart på sin ekonomiska tillväxt även om den nu börjar att långsamt tillta något. I år förväntas BNP tillväxten bli en procent mot låga 0,2 procent i fjol för att öka med 1,3 procent 2017. Framför allt har hushållen ökat sin konsumtion, inte minst av varaktiga varor (bilar) men också tjänster som under 2012-2015 nära nog visade nolltillväxt. Ett något bättre arbetsmarknadsläge har även bidragit till mer köpsugna konsumenter. Därutöver har byggandet utvecklats relativt bra senaste kvartalen. Mot detta står såväl struktur- och konjunkturproblem för industrin. Trävaru-, massa- och pappersindustrin har inte visat något som helst omfattande tillväxt sedan 2010 samtidigt som teleindustrin inte är vad den varit även om produktionen ökat något i år från fjolårets rekodlåga nivå. Samtidigt som hemmamarknaden växer lite bättre än i fjol minskar teknikexporten sammantaget i år oaktat tillfälliga fartygsleveranser. EU exporten har gått relativt bra med en liten ökning hitills i år, vilket förväntas fortsätta 2017.

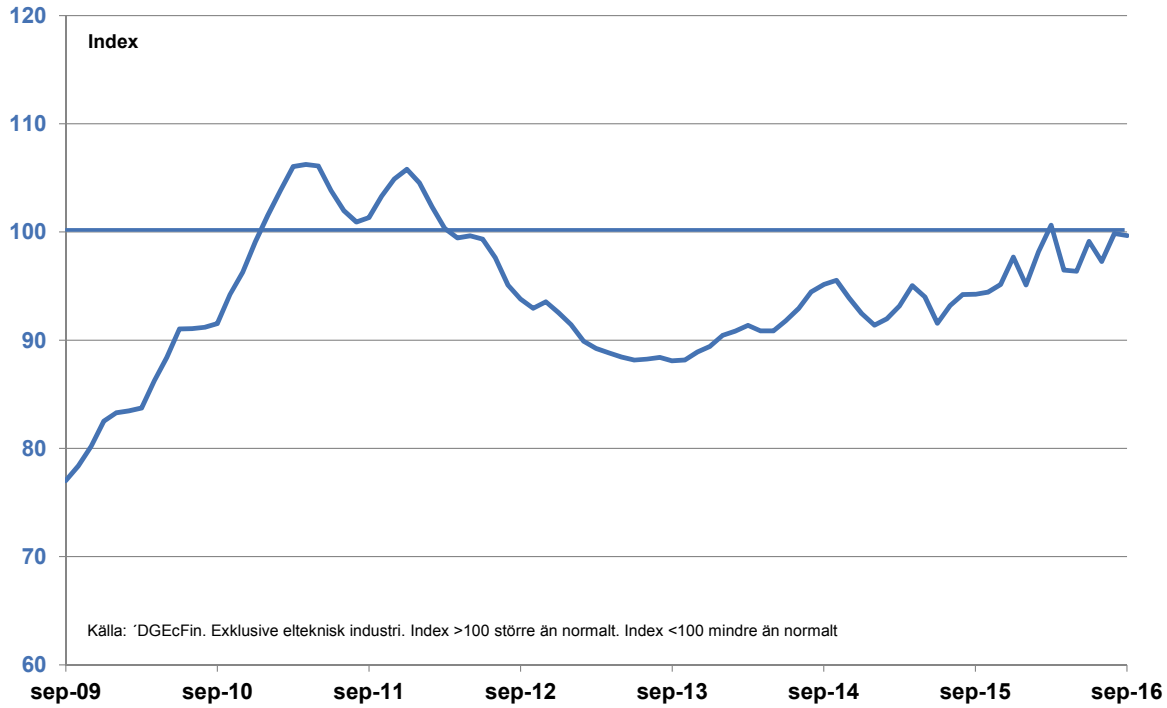
Teknikindustrins produktion förväntas bli oförändrad i år, men ökar med en procent 2017. Fordonsindustrin visar högst tillväxt 2016 och förväntas även göra så 2017 (Valmet/Daimler GLC+A) medan låg tillväxt på en procent vardera för maskin- och elektroindustrin förväntas 2017.

Produktionsvolym teknikindustri. Norden

Orderstocken teknikindustri. Finland

► BRIC

Brasilien

Optimismen börjar komma tillbaka i Brasilien efter en näst intill makalös recession. Teknikproduktionen minskade med hela 38 procent från andra kvartalet 2013 till första kvartalet i år. Fordonsindustrin bidrar här mest till denna tillbakagång, främst tunga lastvagnar med en produktionsminskning från knappt 70 000 enheter 2013 till 20 000 i fjol. Sedan första kvartalet i år har dock produktionsnivå i teknikindustri sammantaget ökat något bl.a genom att personbilsproduktionen stabiliserats. I fjol fick teknikindustrin draghjälp av exporten via valutafall, denna effekt har klingat av i år i takt med att valutan stärkts något.

Centralbanken sänkte sin viktigaste styrränta i mitten av oktober trots att inflationstakten fortfarande ligger på en hög nivå om än i avtagande takt. Med lägre prisökningar f.n. i industrin och i näringslivet än i fjol ligger ändå realräntan fortsatt mycket högt och hämmar investeringsaktiviteten. Marknadsförväntningarna ligger dock på att inflationstakten gradvis dämpas och att styrräntan successivt sänks ytterligare under 2017 något som på sikt kan förbättra industrins aktivitet. Samtidigt är kapacitetsutnyttjandet rekordlåg och det dröjer innan någon större expansion infinner sig. BNP-tillväxten bedöms minska med tre procent i år för att öka något eller med en procent 2017.

En gradvis ökad aktivitet på hemmamarknaden hjälper till att den tidigare resan utför för teknikindustri kan vändas i en liten produktionsökning nästa år. Produktionsvolymen minskar med tio procent i år men förväntas öka med två procent 2017.

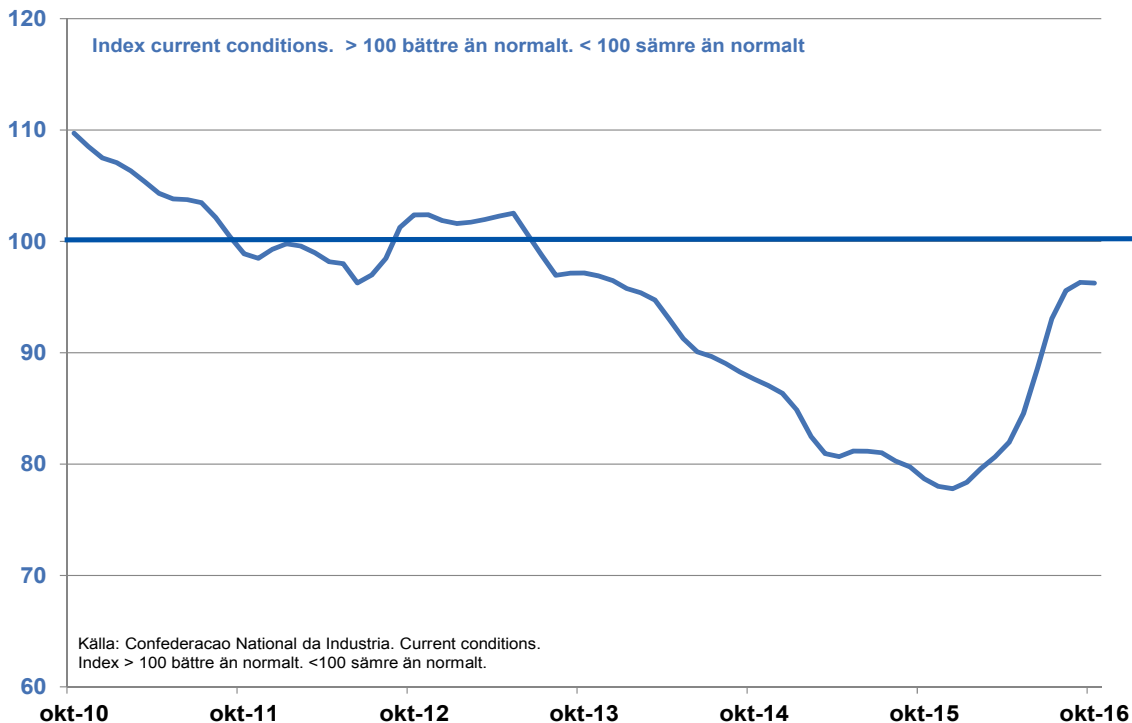
Ryssland

Låga olje- och råvarupriser har fortsatt satt sin prägel på den ryska ekonomin. Nu ges visserligen lite bättre förutsättning med stigande oljepriser de senaste tre kvartalen och även på senare tid också något högre metallpriser. Successivt lägre inflationstakt har fått centralbanken att lätta på penningpolitiken och sänkt styrräntan med en procentenhet till tio procent sedan i somras. Centralbanken har förhoppningar att nå inflationsmålet på 4 procent under senare delen av 2017 och med antydning om ytterligare räntesänkningar under första halvåret nästa år. Oaktat detta är realräntan fortsatt hög och begränsar investeringsaktiviteten samt köp av varaktiga kapitalvaror som motorfordon. Ledande indikatorer för Ryssland har förbättrats något och pekar i vart fall för tillfället på en långsam återhämtning för ekonomin. BNP-tillväxten minskar i år eller med 1,5 procent, men förväntas därmed öka något eller 0,5 procent 2017.

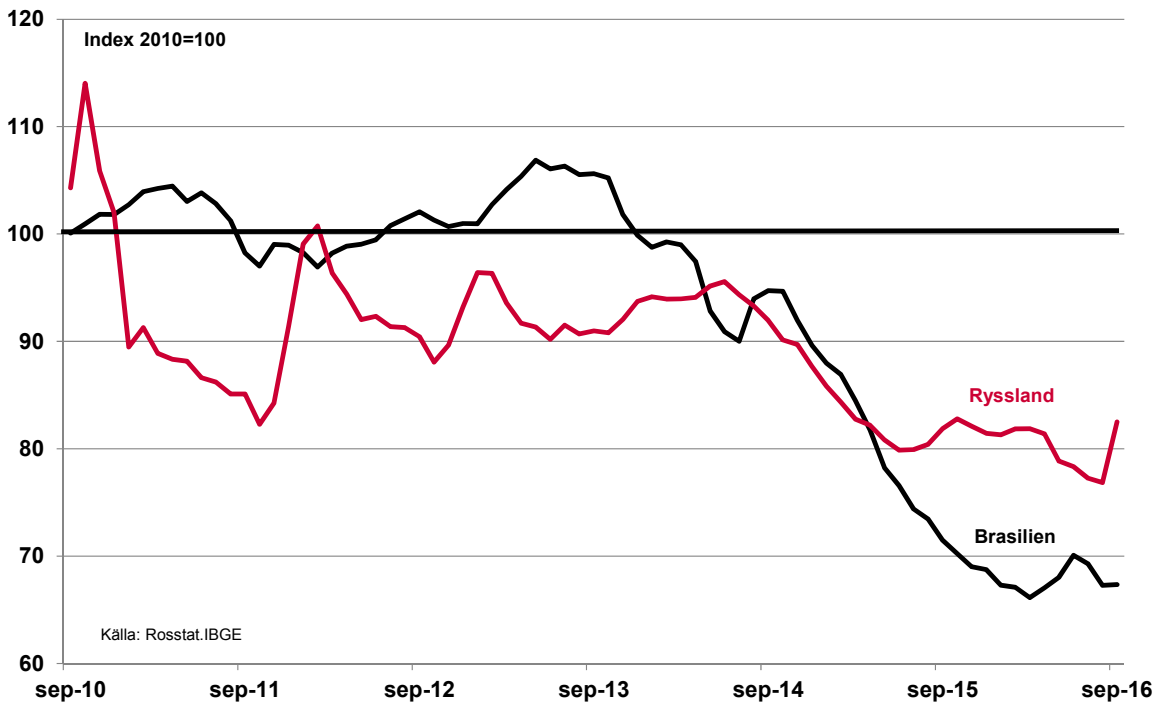
Första gången sedan 2012

Produktionsvolymen i teknikindustrin förväntas minska med två procent i år vilket är betydligt lägre än fjolårets tillbakagång på 11 procent. För 2017 räknar vi med en liten återhämtning och en produktionstillväxt på tre procent vilket blir i så fall blir första gången med positiv tillväxt sedan år 2012. För teknikindustri i Sverige ökar chanserna nu till något bättre export framöver. Tillbaka till tidigare exportförsäljning på 1,5 Mdr per månad 2012-2014 från 0,7 Mdr i dagsläget kommer dock ta en stund.

Nuvarande affärsläge teknikindustri. Brasilien

Produktionsvolym teknikindustri. Brasilien och Ryssland

► KINA

Från 17 till noll

I år har teknikindustri nått lite högre tillväxt än i fjol. Stimulanser bl.a. i form av subventioner för inköp av småbilar har fått igång fordonsproduktionen efter fjolårets tillväxtdämpning. Därutöver är läget relativt starkt för IT-hårdvara. Tillfälligtvis togs också bostadsbyggandet fart under första halvåret i år genom stimulanser för att därefter ha minskat mellan andra och tredje kvartalet i år. Inledningsvis påverkade detta teknikprodukter för byggsektorn positivt.

Produktionen i teknikindustri ökade med sju procent i fjol, vilket var något högre än förväntat och förklaras främst av att fordonsindustrin produktion accelererade under sista kvartalet i fjol då stimulansåtgärder sattes in. Dessa stimulanser har som sagt fortsatt i år vilket gör att teknikproduktionen sammantaget bedöms öka med nio procent i år. Maskinindustrins tillväxt dämpades i fjol som en konsekvens av lägre efterfrågan från tillverkningsindustrin. I år tilltar tillväxten något till 4,5 procent bl.a. som en följd av satsningar på infrastruktur och att maskininvesteringar inom den inte helt oviktiga jordbrukssektorn ökar i hög takt. Med lägre ensiffrig tillväxt för tillverkningsindustrin har det naturligtvis uppkommit problem när denna är anpassad för tvåsiffrig tillväxt. Detta har fått till följd att industrins investeringar visar knapp styrfart och ökar nu i låg takt vilket också påverkat Kinas maskinindustri. I övrigt har Kinas teknikexport också påverkats av en begränsad global tillväxt. Teknikexporten mer än sexfaldigades och ökade med i genomsnitt 17 procent per år mellan år 2000 och 2015 i lokal valuta. I år blir den i bästa fall oförändrad.

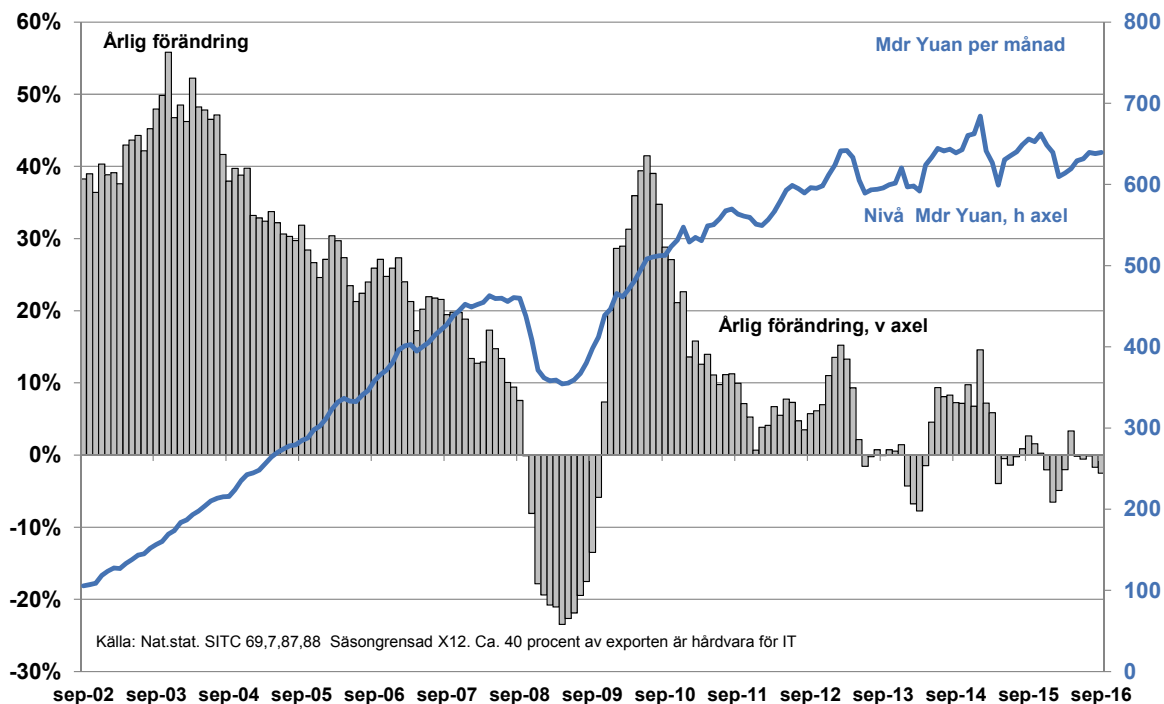
Sex komma sju som av en händelse

Det politiska målet är att Kina ska nå en BNP tillväxt på omkring 6,5-6,7 procent i år och nästa år. Så kommer naturligtvis därmed också bli fallet. Som av en händelse råkade tillväxttakten bli 6,7 procent för vart och ett av de tre första kvartalen i år.

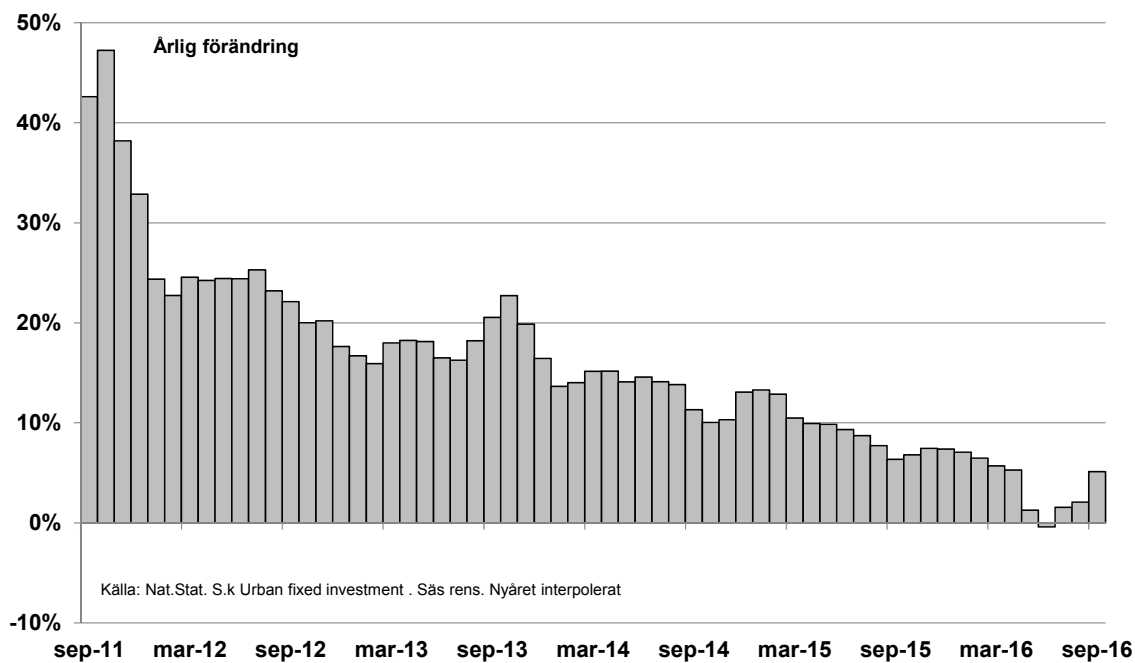
Den faktiska ekonomiska tillväxten som landet presterar är ingen som vet. The Conference Board i USA gör tappra försök att skatta den nuvarande faktiska tillväxten och noterar att den är ungefär hälften av de officiella politiska siffrorna. En nivå som inte är helt orimlig. Ungefär rätt är kanske bättre än exakt fel.

Vi räknar med att produktionen i teknikindustri dämpas nästa år och når en tillväxt på sju procent givet att subventioner av bilinköp avslutas som planerats eller vid årsskiftet. Hamnar tillväxten runt denna siffra blir den hälften av den årliga produktionstillväxt som teknikindustri visade 2006-2015.

Totala export av teknikvaror. Kina

Fasta investeringar tillverkningsindustri. Kina

**NYCKELTAL FÖR TEKNIKINDUSTRI SVERIGE
ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING**

	2015	2016	2017
Produktionsvärde Mdr	805	+3,8	+0,5
Produktionsvolym 2015 års pris Mdr	805	+3,0	+0,0
Exportvärde Mdr (inkl re-export)	544	+2,0	-3,0
Antal anställda	292 900	+0,5	-1,0
Global BNP vol (vikt Sve.teknikexport)		+1,7	+1,8
Global BNP IMF vol (löp vxl.kurs)		+2,4	+2,8
Global BNP Consensus Forecast vol		+2,5	+2,8
Global BNP EIU vol (löp vxl kurs)		+2,2	+2,5

**NYCKELTAL INTERNATIONELLT
ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING VOLYM**

	BNP		Fasta Investeringar ¹⁾		Teknik- produktion	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
EMU	+1,5	+1,5	+3,0	+2,0	+2,0	+1,5
varav						
Tyskland	+1,7	+1,5	+3,0	+2,0	+2,0	+1,5
Finland	+1,0	+1,3	+4,5	+2,0	+0,0	+1,0
Italien	+0,8	+0,8	+3,0	+1,5	+3,0	+2,0
Frankrike	+1,3	+1,3	+3,0	+1,5	+1,0	+1,0
Storbrit.	+2,0	+1,5	+1,5	-2,0	+1,0	+1,0
USA	+1,5	+2,0	-1,5	+0,0	+1,5	+1,5
Brasilien	-3,0	+1,0	-8,0	+2,0	-10,0	+2,0
Kina	+6,7	+6,5	+11,0	+8,0	+9,0	+7,0
Norge	+1,3	+1,5	-1,0	+2,0	-11,0	-2,0
Världen	+2,5	+2,7	+2,5	+2,0	+2,5	+2,5

1)EU/EMU länder, Norge och USA exkl. FoU och immateriella investeringar (s.k. intellectual property rights IPR). Kina s.k. urban fixed investment

---

TEKNIKFÖRETAGENS KONJUNKTURPROGNOS

ISSN 1403-9559, Utges i maj och november

Anders Rune, 08-782 08 36, anders.rune@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist, 08-782 08 34, bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Teknikföretagen

**I EN GLOBALISERAD VÄRLD ÄR KREATIVITETEN SVERIGES STYRKA
- TEKNIKFÖRETAGEN GER KREATIVITETEN UTRYMME**

Box 5510, 114 85 Stockholm | 08-782 08 00 | www.teknikforetagen.se